

KUZNEY KIBRIS TÜRÖ CUMHURİYETİ HUKUKUNDA AVUKATLIK ÜCRETİNE İLİŞKİN ÖZEL MESELELER

SPECIAL ISSUES ON ATTORNEY'S FEE IN THE TURKISH REPUBLIC OF NORTHERN CYPRUS

Araştırma Makalesi

Aysun BEYDOLA*

ÖZ

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti hukukunda avukatlık ücretinin tespiti, özel meselelerin varlığı halinde uyuşmazlık konusu haline gelmeye başlamıştır. İlgili bu meselelerden bazıları çalışmamızda tespit edilmiş ve bu hallerin varlığı halinde avukatlık ücretinin nasıl belirleneceği mahkeme kararları ile desteklenerek ortaya konulmuştur. Son olarak çalışmada tespit edilen meselelere ilişkin eleştiriler ve olması gereken hukuk açısından önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Medeni Usûl Hukuku, Avukatlık Ücreti, Avukat Tutma Varakası, Özel Meseleler, KKTC

ABSTRACT

The determination of the attorney's fee in the Turkish Republic of Northern Cyprus's legal system has become a matter of dispute in the presence of special issues. These special issues have been pointed out, and the issue of the determination of the attorney's fee regarding these special issues has been clarified and supported by case decisions. Lastly, the detected special issues have been criticised, and suggestions are given in terms of the law.

Keywords: Civil Procedural Law, Attorneyship Fee, Retainer, Special Issues, Turkish Republic of North Cyprus

DOI: 10.32957/hacettepehdf.1226059

Makalenin Geliş Tarihi: 28.12.2022

Makalenin Kabul Tarihi: 28.02.2023

* Dr. Öğr. Üyesi, Yakın Doğu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Anabilim Dalı

E-posta: aysun.beydola@neu.edu.tr

ORCID: 0000-0003-3555-5033

Bu makale Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Araştırma ve Yayın Etiği kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır.

EXTENDED SUMMARY

In this study, which is called Special Issues of Attorney's Fee in Northern Cyprus Civil Procedure Law, firstly, brief information about the attorney's fee is given in general, and then some of the problems related to the determination of attorney's fees are discussed and examined. In this context, if the client is represented by more than one attorney or if more than one client is represented by a single attorney, change of attorney or withdrawal of the attorney, waiver of the case, acceptance of the case, settlement, execution of the case by the attorney himself, modification of the case, filing a counterclaim and finally prolonging the case. In the event that additional costs and high fees are incurred by this means, explanations have been made regarding the determination of the attorney's fee.

In Northern Cyprus law, attorney's fees are the fees that are litigation costs and must be paid apart from the litigation costs. The attorney's fee, which is a trial cost, is the fee paid by the wrongful party in the case in accordance with the 'cost follow event' principle. When the court or judge deems it appropriate to decide on the payment of costs to any of the parties in any matter, it may direct that the expenses of that party be determined, and some of the expenses determined or some money be paid to the determined cost place, as well as who decides the portion or the amount of money ordered to be paid. And to whom it will be paid (HMUT Order 59 Nizam 6). Suppose the judge has given the cost determination directive and has not determined the cost. In that case, the registrar in charge of determining the cost will determine the cost of Annex B Part I of the Code of Civil Procedure, which regulates the attorney's fee in civil cases. The attorney's fee, excluding the litigation costs, is the fee paid by the client authorizing the attorney, and the amount of this fee can be freely decided by the parties (Advocates Rules art. 8, 10,12, Lawyers (Executive-Professional and Label) Regulation, art. 21) has the authority to intervene (Advocates Rules m. 8, 10,12).

If a new lawyer is included in the case after the lawsuit has been filed, the attorney's fee, which does not include trial costs, can be determined within the scope of the internal relationship between the lawyer and the client (Advocates Rules m. 8,10,12). The lawyer who determines the attorney's fee will be determined by taking into account all the features of the case and acting in the light of the criteria (art. 21) of the Attorney Profession Bylaws. If the attorney's fee, which is the cost of litigation, has not been specifically determined by the judge, it will be determined according to the fee schedule specified in Annex B of the Code of Civil Procedure.

Suppose there is more than one person on the defendant or plaintiff's side, and a different lawyer represents each defendant or plaintiff. In that case, the attorney's fee, excluding the trial cost, can be determined by the attorney and the client specifically within the scope of the internal relationship (Advocates Rules m. 8,10,12). As a rule, the attorney's fee, which is the cost of litigation, will be calculated according to the fee schedule specified in Annex B Part I of the Code of Civil Procedure. In our opinion, the provision regarding the costs of litigation in case of combining the cases, which is included in Order 14 Regulation 5 of the Code of Civil Procedure, can also be applied if the parties to the case consist of more than one person.

If the cases are consolidated, the defendant will not be liable for the costs incurred due to the consolidation if it is understood that the consolidation of the cases is unnecessary and there is no legal benefit to the person requesting the consolidation, even if the defendant is proved wrong as a result of the case. In any case, the judge's discretion is reserved (Statute of Civil Procedure, Order 9, Regulation 1).

If the lawyer withdraws from the case if he cannot agree with his client about the attorney's fee, which is out of the court costs if the lawyer demands the entire fee in the relevant contract pursuant to the fee agreement between him and his client, or if the fee requested by the lawyer is not reasonable, this fee may be requested to be evaluated (Advocates Rules art. 8, 10, 12). Suppose the parties cannot agree on the attorney's fee, which is the cost of the trial. In that case, it is possible to apply to the court registrar, where the judicial procedure is made, to determine the cost (Statute of Civil Procedure Order 59 Nizam 22). Since the lawyer's withdrawal from a case depends on the judge's permission, and in the presence of justified reasons, this permission comes to the fore, the registrant should also evaluate these issues and make a determination (Civil Procedure Code, Order 59, Nizam 17).

The costs incurred due to the modification of the case must be ordered to be paid by the party requesting the modification. In our opinion, if the request for modification is made late enough to affect the course of the case, if it is in the advanced stages of the hearing, or if it will cause a radical change in the case if it causes harm to the other party, the court should give the order for modification by adjudicating a high trial cost.

If a counter lawsuit is filed, the plaintiff is right in his claim, and if the defendant is successful in his counterclaim, the court condemns one of the parties to the costs of the claim and the other party to the costs of the claim. These costs can be bartered between the parties. In any case, the discretion of the court is reserved (HMUT Order 59).

GİRİŞ

Kuzey Kıbrıs hukukunda avukatlık ücretine ilişkin özel meseleler adlı bu çalışmamızda öncelikle genel olarak avukatlık ücreti hakkında kısaca bilgi verilecek, ardından avukatlık ücretinin tespitiyle ilgili sorunlar açıklanacaktır. Bu kapsamda müvekkilin birden çok avukatla temsil edilmesi veya birden çok müvekkilin tek bir avukatla temsil edilmesi halinde, avukatın azli veya avukatın davadan çekilmesi, davadan feragat, davayı kabul, sulh, avukatın davasını bizzat yürütmesi, davada tadilat yapılması, karşı dava açılması ve son olarak davayı uzatmak suretiyle ilave masraf ve yüksek ücretin doğmasına sebebiyet verilmesi hallerinde avukatlık ücreti hakkında açıklamalarda bulunulacaktır.

Çalışmamızda Kuzey Kıbrıs hukuku esas alınmakla birlikte dipnotlarda Türk hukuku ile karşılaştırma yapılacak, Kuzey Kıbrıs hukukunda avukatlık ücretine ilişkin hükümlerin mehzazı olan İngiliz hukukuna da değinilecek ve İngiliz mahkeme kararlarına yer verilecektir.

I. GENEL OLARAK AVUKATLIK ÜCRETİ

Avukatlık mesleği kamu hizmeti ve aynı zamanda serbest bir meslek olup¹, avukat tutma varakası ile yetkilendirilen avukat bu hizmetin karşılığında bir bedel almaya da hak kazanmaktadır. Bu bedel yani avukatlık ücreti, yargılama masrafı olan ve yargılama masrafı dışında ödenmesi gereken ücret olarak iki türdür. Yargılama masrafı olan avukatlık ücreti ‘cost follow event’ prensibi uyarınca davada haksız çıkan tarafça ödenir². Yargılama masrafı olan avukatlık ücretini davaya bakan yargıç belirleyebilir. Bunun yanında yargıç, masrafların hukuk davalarında avukatlık ücretini düzenleyen Hukuk Muhakemeleri Usûlü Tüzüğü (HMUT) Ek B Kısım I’e göre ödenmesi konusunda emir de verebilir. Mahkeme veya yargıç herhangi bir meselede taraflardan herhangi birine masraf ödenmesi hususunda karar vermeyi uygun gördüğünde vereceği emir ile o tarafın masraflarının tespit edilmesine ve tespit edilen masrafların bir kısmının ödenmesine veya tespit edilmiş masraf yerine bir miktar para ödenmesine direktif verebileceği gibi ödenmesi emrolunan kısmın veya para miktarının kimin tarafından ve kime ödeneceğine dair direktif verebilecektir (HMUT Emir 59 Nizam 6).

¹ Avukatlık mesleğinin niteliği hakkında detaylı bilgi için bkz. Murat Aydın, *Avukatlık Ücreti* (Genişletilmiş 5. Baskı Seçkin Yayıncılık 2010) 50, Semih Güner, *Avukatlık Sözleşmesi ve Ücreti* (5. Baskı Yetkin Yayıncılık 2014) 147, Meral Sungurtekin Özkan, *Avukatlık Mesleği* (4. Baskı Legal Yayıncılık 2013) 234, Aysun Beydola, ‘Kuzey Kıbrıs Medeni Usûl Hukukunda Avukatlık Ücreti’ (2017) 5 (10) Antalya Bilim Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 67, 68.

² Türk hukukunda kural olarak yargılama giderleri haksız çıkan tarafça ödenmesi gereken giderler olup, bu giderler davayı kazanan tarafça peşin olarak ödenen ve dava sonunda ödenmesi gereken harç ve masraflar ile yargılama gideri olan vekalet ücretidir (Hukuk Muhakemeleri Kanunu (HMK) m. 332/1) Hakan Pekcanitez ve Oğuz Atalay, *Pekcanitez Usûl Medeni Usûl Hukuku* (15. Baskı Cilt III, On İki Levha Yayıncılık 2017) 2403, Acun Papakçı, *6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu Uyarınca Yargılama Gideri Olan Vekalet Ücreti* (4. Baskı Adalet Yayıncılık 2016) 5, Hakan Albayrak, ‘Avukatlık Kanunun’daki Avukatlık Ücretine İlişkin Düzenlemelerin Arabuluculuk Üzerindeki Etkileri Ve Avukatlık Kanun Tasarısı’nın Bu Açından Değerlendirilmesi’(2018) 6 (12) Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi 171.

Hukuk Muhakemeleri Usûlü Tüzüğü Ek B Kısım I'de yer alan hukuk davalarında avukatlık ücretine dair ekte yargılama masrafı olan avukatlık ücreti, konusu para olan davalar bakımından dava konusunun değeri esas alınarak belirlenmiştir. Konusu para ile değerlendirilebilen ancak konusu para olmayan bir davanın söz konusu olması halinde dava konusunun değeri mahkemede ibraz edilen şahadete³ göre ve bunun yapılmasına olanak olmayan hallerde mahkeme mukayyidi⁴ huzurunda yapılan ikrar veya mukayyit tarafından kabul edilen şahadete göre tespit edilecektir (HMUT Emir 59 Nizam 4)⁵. Yargıç meselenin niteliği, zorluğu ve önemi nedeniyle ortaya çıkan özel durumların varlığı halinde Hukuk Muhakemeleri Usûlü Tüzüğü Ek B Kısım I'de belirtilen ücret tarifesinden daha yüksek bir ücret verilmesine de emir verebilir (HMUT Emir 59 Nizam 6).

Yargılama masrafı olmayan avukatlık ücreti, avukatı yetkilendiren müvekkil tarafından ödenir⁶. Bu ücretin miktarı ise kural olarak, taraflarca serbestçe kararlaştırılır (Advocates Rules m. 8, 10,12⁷, Avukatlar (İcrai- Meslek ve Etiket) Tüzüğü m. 21) (Hoare

³ Kuzey Kıbrıs hukukunda şahadet herhangi bir davanın duruşmasında veya zarar ziyan miktarının tespit edilmesinde tanıkların sözlü olarak mahkemenin açık oturumunda sorguya çekilmesidir (HMUT Emir 36, n. 1). Ayrıca tüm celpnameler, zabıtlar, layihalar ve belgeler herhangi bir mahkemede dosyalanan daire suretleri tüm sebep veya meselelerde tüm kişiler ve taraflar arasında asıllarının kabul edildiği oranda şahadet olarak kabul edilir (HMUT Emir 36, n. 3).

⁴ Mukayyit kayıt işlerini yapan kimsedir (<https://sozluk.gov.tr/>, ET. 24.3.2023). Kuzey Kıbrıs hukukunda ilgili Hukuk Muhakemeleri Usulü Tüzüğü'nün tefsir kısmında mukayyit ile kastedilenin mahkemenin mukayyidi, mukayyit yardımcısı veya bir ilçe merkezi dışında kurulan mukayyitliklerde, mukayyitlikten sorumlu yargıç veya (masraf tespiti dışındaki hususlarda) sorumlu mukayyitlik kâtabi olduğu açıkça ifade edilmiştir (HMUT Emir 1 Nizam 2).

⁵ Talep veya dava konusunun esası doğrudan veya dolayısıyla para veya mal olmayan aile mahkemelerindeki işlemler için Hukuk Muhakemeleri Usûlü Tüzüğü Ek B Kısım I dördüncü sütunda gösterilen ücret ödenmek üzere belirlenmiştir. (KKTC Hukuk Muhakemeleri Usûlü Tüzüğü Ek B Kısım I No 34).

⁶ Türk hukukunda ise sözleşmeye dayanan vekalet ücreti olarak adlandırılan bu ücret sözleşme gereği müvekkil tarafından görmüş olduğu hizmet karşılığında vekile ödenecek olan ücrettir. (Avukatlık Kanunu m. 163/1; Pekcanitez ve Atalay (n 2) 2392.

⁷ Yargılama masrafı olmayan avukatlık ücreti konusunda uygulanacak yasal düzenleme Advocates Rules olacaktır. Advocates Rules'un yürürlükte olup olmadığı ve yargılama masrafı olmayan avukatlık ücreti ile ilgili bir anlaşmazlıkta bu kurallara dayanılıp dayanılamayacağı hakkında Yargıtay bu kuralların yürürlükten kaldırıldığının söylenmesinin doğru olmayacağını söyle ifade etmiştir: "Advocates Rules olarak anılan Avukatlar Tüzüğü, Fasil 3 Advocates Law olarak adlandırılan Yasa altında 27 Gazette 788 ısdar referansı ile çıkartılan Tüzük olup, bu Tüzük Fasil 3'ün 14.maddesinin (3). fıkrası altında çıkarılmıştır. Fasil 3 daha sonra 35/1955 sayılı Fasil 2 Avukatlar Yasası'nın 29. maddesi uyarınca ilga (repealed) edilmiştir. KKTC mevzuatında ilga edilen bir mevzuata dair Fasil 1 Yorum Yasasında düzenleme yer almaktadır. Fasil 1 Yorum Yasası (Interpretation Law)'nın 11.maddesine göre:

v United Kingdom (2011) EHRR SE1)⁸. Mahkeme bu ücretin haklı ve makûl olmadığına kanaat getirirse taraflar arasındaki ücret anlaşmasını geçersiz kılabilir. Yani yargıç ücretler konusunda tarafların yaptığı anlaşmaya müdahalede bulunma yetkisine sahiptir (Advocates Rules m. 8, 10,12)⁹.

Avukatlık ücretinin belirlenmesi her zaman bu kadar basit olmamakta ve uygulamada özel hallerde ücretin nasıl belirleneceği konusunda bazı problemler çıkmaktadır.

“Yürürlükten kaldırılmış veya bundan böyle yürürlükten kaldırılacak ve yerine yürürlükten kaldırma yasası ile yeni kurallar konmuş herhangi bir yasa uyarınca yapılmış veya ısdar edilmiş ve yürürlükten kaldırıldığı zamanda yürürlükte olan tüm amme enstrümanı, forma ve atamalar, iptal edilip yürürlükten kaldırılana ve yerlerine başkaları konana kadar, yeni konan kurallara aykırı olmadıkları ölçüde geçerli ve yürürlükte olmaya devam ederler.” Advocates Rules’u kaldıran veya yerine geçen bir tüzük yapılmamıştır ve bu nedenle Advocates Rules iptal edilip yürürlükten kaldırılana ve yerine başka bir tüzük konulana kadar, Fasil 2 Avukatlar Yasasına aykırı olmadığı ölçüde geçerli ve yürürlükte olmaya devam edecektir. Advocates Rules avukatların müvekkileri ile aralarındaki masraf hakları ile ilgili hususları düzenlemektedir. Yasa’nın konsolide edilerek kurallarının Fasil 2 altında düzenlendiği mezkûr Yasa’nın Fasil 3’ün yürürlükten kaldırılması amacıyla yapıldığı ve Advocates Rules’un halen yürürlükte olan Fasil 2’nin kurallarına aykırı olmadığı gözönüne alındığında ilgili Tüzüğün yürürlükten kaldırılmasını gerektirecek hukuki bir durum bulunduğu sonucuna varılamaz. Bunun yanında, 38/1955 sayılı Yasa, Fasil 3 altında kaydolun tüm avukatların 38/1955 sayılı Yasa altında kaydolunduğunun varsayılacağı kuralını içermektedir. Buna göre, mezkûr Yasa Fasil 3 altındaki kayıtları yeni Yasa altında geçerli saymaktadır. 38/1955 sayılı Yasa Fasil 3’ün 14.maddesinin (3). fıkrasında belirtildiği şekilde genel tüzük yapma yetkisi tanımakta, önceki düzenlemelerin ortadan kalktığına dair açık bir kural koymamaktadır. Tüm bunlardan anlaşılacağı üzere, her iki Yasanın aynı konularla ilgili olduğu, bu Yasaların Fasil 2 altında konsolide edildiği, Advocates Rules’un bu konsolide edilen Yasa ile konulan kurallara aykırı hükümler içermediği veya olmadığı ve yürürlüğe konulan yasanın da uygulanmasını gösterdiği değerlendirildiğinde Advocates Rules’un yürürlükten kalktığı söylenemez” (Lefkoşa Yargıtay Hukuk No: 160/2018, D 23/2020, Dava No: 9378/2015, 14.07.2020).

⁸ Stuart Sime, *A Practical Approach to Civil Procedure* (24. Baskı Oxford University Press, 2021) 505.

⁹ “Advocates Rules’un 8. 10. ve 12.maddelerine göre avukatın işin yapıldığı mahkemeye avukatlık anlaşmasıyla ilgili yapacağı bir başvuru uyarınca mahkeme yapacağı değerlendirme sonucunda haklı ve makul görmesi halinde anlaşma tahtında ödenmesi gereken paranın avukata ödenmesini emredebilir. Mahkeme haklı ve makul olmadığına kanaat getirirse böyle bir anlaşmayı geçersiz kılabilir ve masraf tespiti yapılmasına emredebilir”. Adrian Zuckerman, *Principles of Practice* (4. Baskı Sweet&Maxwell 2021) 1311.

II. AVUKATLIK ÜCRETİNİN TESPİTİYLE İLGİLİ SORUNLAR

A. Müvekkilin Birden Çok Avukatla Temsil Edilmesi veya Birden Çok Müvekkilin Tek Bir Avukatla Temsil Edilmesi

Avukatın bir davada tercih edilmesinde kişisel ve mesleki özellikleri ön planda olduğundan, avukat üstlendiği işi bizzat yerine getirmek zorundadır¹⁰. Avukatın bir başka avukatı davaya dahil etmesi kural olarak mümkün değildir¹¹. Yargıçtan alınacak izin ile ya davaya yeni avukat ya da avukatlar dahil edilir ya da avukat davadan çekilir. Her halükarda davaya dahil edilmek istenen avukat avukat tutma varakası ile yetkilendirilmelidir (HMUT Emir 2 Nizam 14)¹². Haklı sebeplerin varlığı halinde avukat tutma varakasının¹³ yargıçtan alınacak izinle ve yargıcın öngöreceği sürede dava açıldıktan sonra da verilmesi mümkündür (HMUT Emir 2 Nizam 14/2).

Davanın açılmasından sonra davaya yeni bir avukat dahil edilirse, bu avukatın yargılama masrafı olmayan avukatlık ücreti, avukat ile müvekkil arasındaki iç ilişki kapsamında belirlenebilecektir (Advocates Rules m. 8,10,12). Avukatlık ücretini belirleyen avukat davanın tüm özelliklerini de dikkate almak suretiyle Avukatlık Meslek İç Tüzüğü'nde yer alan kriterler (Avukatlık Meslek m. 21) ışığında hareket ederek belirleme yapmalıdır. Bu kriterler hizmetin ehemmiyeti, ihtilafa konu teşkil eden miktar, elde edilen muvaffakiyet ve bunun ehemmiyeti, ilgili hukuki problemlerin yeniliği veya

¹⁰ KKTC Avukatlar (İcrai- Meslek ve Etiket) Tüzüğü m. 2'de avukatın görevini en iyi şekilde yerine getirmesi gerektiği açıkça ifade edilmiştir. Bu kapsamda avukat seçiminde kabiliyetin önemi ve bu nedenle de avukatın kişisel ve mesleki yeteneklerinin aslında önemli olduğu söylenebilecektir. Türk hukukunda aynı hususta bkz. Aydın (n 1) 100.

¹¹ Kuzey Kıbrıs hukukunun aksine Türk hukukunda avukat vekaletnamesinde özel yetki verilmesi durumunda işe başka avukatları dahil edebilir. Türk hukukunda ilgili düzenleme Avukatlık Kanunu'nun 171. maddesinde yer almaktadır. Buna göre avukat tarafından işe başka avukatlar dahil edilmişse avukat bundan dolayı ayrı bir ücret talep edemez, bu şekilde tevkil olunmak suretiyle işe ortak olan avukat da ilk müvekkilden ücret isteyemez. Avukat işi tamamen yeni bir avukata bırakmışsa her iki avukatın da ücret hakkı doğar. Ancak bu ücret hakkının toplamı bir avukatın isteyebileceğinden fazla olamaz.

¹² KKTC Hukuk Muhakemeleri Usûlü Tüzüğü, Tüzük Numarası: Fası 6, Kabul Tarihi: 1954, 20.05.1954. Yargıtay'a konu olan bir davada Yargıtay usûlüne uygun şekilde mahkemeye verilmiş avukat tutma varakası bulunmamasına rağmen davanın görülmesinin istinafta kararın kaldırılması sebebi sayılacağını açıkça ifade etmiştir. Kararda yine bu eksikliğin dava dosyasından açıkça görülebilecek bir eksiklik olduğu, bu eksikliğin taraflarca dilekçeler aşaması ve davanın diğer safhalarında gündeme getirilmese de yargıç tarafından resen dikkate alınıp, davanın usûlden reddedilmesi gerektiği vurgulanmıştır. (Lefkoşa Yargıtay Hukuk, 10/85, D: 26/85, Dava No:550/82, 13.08.1985).

¹³ Kuzey Kıbrıs hukukunda avukat tutma varakası ile vekil müvekkilini davada kendisini temsil etmesi için yetkilendirmektedir. Bkz. (Beydola (n 1) 68).

müşkilatı, avukatın ehliyeti, şöhreti ve ihtisası, müvekkilin mali durumu, avukatın başka davalarda bulunmaktan men edilebilme ihtimali, hizmetlerin ve mesleki istihdamının tesadüfi, alışılmış veya daimi olup olmadığı, davada lüzumlu zaman ve davanın mütalaasında, takdiminde ve tekamülünde avukatın ne dereceye kadar rol aldığı şeklinde tüzükte açıkça belirtilmiştir. Yargılama masrafı olan avukatlık ücreti ise yargıç tarafından özel olarak belirlenmemişse, Hukuk Muhakemeleri Usûlü Tüzüğü Ek B’de belirtilen ücret tarifesine göre tespit edilecektir. Ayrıca özel durumların varlığı halinde yargıç Hukuk Muhakemeleri Usûlü Tüzüğü Ek B’de belirtilen ücret tarifesinden daha yüksek bir ücret verilmesine de emir verebilecektir. (HMUT Emir 59 Nizam 6). Yargıç iki avukata da masraf ödenmesi emri verebilecektir. Ancak ikinci avukat için verilen masraf miktarının birinci avukat için verilenin üçte ikisinden fazla olmaması gereğine ilişkin kural açıkça tüzükte belirtilmiştir (HMUT Emir 59 Nizam 6) ¹⁴. Bu kurala rağmen ikinci avukat için yargıç tarafından bu oranın üzerinde ücret belirlenmesi istinaf sebebi teşkil edecektir¹⁵.

Eğer davalı veya davacı tarafta birden çok kişi bulunuyorsa ve her bir davalı veya davacı farklı bir avukat tarafından temsil ediliyorsa yargılama masrafı dışındaki avukatlık ücreti yine iç ilişki kapsamında vekil ile müvekkil tarafından özel olarak belirlenebilecektir (Advocates Rules m. 8,10,12). Yargılama masrafı olan avukatlık ücreti ise yargıç tarafından bir belirleme yapılmamışsa ancak masraf ödenmesi konusunda emir verilmişse Hukuk Muhakemeleri Usûlü Tüzüğü Ek B Kısım I’de belirtilen ücret tarifesine göre hesaplanacaktır. Hukuk Muhakemeleri Usûlü Tüzüğü Ek B Kısım I No 37’de birden fazla davalının bulunduğu davalarda her davalının ayrı avukat tutması halinde davalı avukatının ücretinin ve toplam avukat ücretlerinin davanın tüm özellikleri belirtilerek mahkeme tarafından belirleneceği açıkça ifade edilmiştir. Ancak hüküm sonrası izin verilecek avukat ücretlerinin hükmolunan miktarı aşmaması, ara istidalarda¹⁶

¹⁴ Türk hukukunda davada haklı çıkan tarafın birden çok vekili varsa yargılama gideri olarak sadece karşı taraf bir vekalet ücreti ödemeye mahkum edilebilecektir. (Asgari Ücret Tarifeleri m. 4).

¹⁵ Lefkoşa Yargıtay Hukuk 30/77, Dava No: 54/76, 11 Nisan 1978.

¹⁶ İstida sözlük anlamı itibariyle dilekçe olarak ifade edilmektedir (<https://sozluk.gov.tr/>, ET. 24.2.2023). Kuzey Kıbrıs hukukunda istida açılmış olan bir dava altında tarafların taleplerini mahkemeye bildirmek için hazırladıkları belgedir. Davada gündeme getirilmek istenen önsorunlar, istidanın mukayyitliğe dosyalanması sonucu mahkeme tarafından incelenebilmektedir (HMUT Emir 48).

dava konusunun değerini aşmaması gerekmektedir (Hukuk Muhakemeleri Usûlü Tüzüğü Ek B Kısım I No 36). Kanaatimizce Hukuk Muhakemeleri Usûlü Tüzüğü Emir 14 Nizam 5’de yer alan ve davaların birleştirilmesi halinde dava masraflarına dair hüküm davanın taraflarının birden çok kişiden oluşması halinde de uygulanabilecektir. Sonuç itibariyle davanın tarafları birden çok kişiden oluşuyorsa yargıç masraf emri verirken davacıların talepleri veya davalıların savunmaları arasında herhangi bir ihtilaf görülmemesi halinde sadece bir set muhakeme masrafına hükmetmelidir. Ayrıca kanaatimizce İngiliz hukukunda olduğu gibi eğer davacı birden çok kişiden oluşuyorsa ve birden çok avukatla temsil edilmişlerse ve davayı kazanmışlarsa, davacıların ayrı ayrı avukatlarla temsil edilmek için makul bir nedenleri yoksa farklı bir avukatla temsil edilmeyi talep eden kişi bu masraflardan da sorumlu olmalıdır¹⁷.

Davaya katılma halinde¹⁸ de yargıcın müdahale yetkisi saklı kalmak kaydıyla yargılama masrafı olmayan avukatlık ücreti vekil ile müvekkil arasındaki iç ilişkide

¹⁷ Sime (n 6) 508-509.

¹⁸ Türk hukukunda hukukumuzda davaya katılma olarak geçen kurum davaya müdahale ile kıyaslanabilir. Türk hukukunda davaya müdahale iki türlü olup, ferî ve asli müdahale olarak adlandırılmaktadır (Hakan Pekcanitez ve Murat Atalı, *Pekcanitez Usûl Medeni Usûl Hukuku* (15. Baskı Cilt I, On İki Levha Yayıncılık 2017) 715). Kuzey Kıbrıs hukukunda Türk hukukunda yer alan bu kurumların tam bir karşılığı yoktur; zira Kuzey Kıbrıs hukukunda davaya katılma ile birlikte kişi davada taraf haline gelmektedir. Bu yönüyle kurum Türk hukukunda yer alan asli müdahale kurumuna benzetilmeye çalışılsa da asli müdahalede olduğu gibi davaya katılan, iki kişi arasında görülmekte olan bir davada bu iki kişiye karşı bir dava yöneltmemekte, birden çok davanın varlığından da söz edilmemektedir. Davaya katılmada menfaati etkilenen üçüncü kişi talep üzerine yargıç izni ile veya resen yargıç tarafından davada taraf haline gelmekte ve bu kişi hakkında da hüküm verilmektedir (Hukuk Muhakemeleri Usûlü Tüzüğü Emir 10). Kuzey Kıbrıs hukukunun aksine Türk hukukunda tarafların talebi doğrultusunda davaya müdahale mümkün olup, ferî müdahalede davaya müdahale eden kişi ya da kişiler müdahale ettikleri davanın tarafı haline gelmezler ve aleyhlerinde hüküm ortaya çıkmaz (Türk hukukunda fer’i müdahale hakkında detaylı bilgi için bkz. Hakan Pekcanitez, *Medeni Usûl Hukukunda Fer’i Müdahale* (1. Baskı Ankara Üniversitesi Basım Evi 1992). Asli müdahalede ise görülmekte olan bir davada yargılama konusu şey veya hak üzerinde yargılamanın tarafları veya ilgilileri ile hukuki yararı çatışan üçüncü kişi bu kişilere karşı ayrı bir dava açmaktadır (Türk hukukunda asli müdahale hakkında detaylı bilgi için bkz. Muhammet Özekes, *Medeni Usul Hukukunda Asli Müdahale* (1. Baskı Alfa Basım Yayım Dağıtım 1995), Mehmet Kodakoğlu, *Medeni Usûl Hukukunda Asli Müdahale* (1. Baskı Legem Yayıncılık 2018). Kuzey Kıbrıs hukukunda davaya katılanın aksine Türk hukukunda ferî müdahil davanın tarafı olmadığı için dava sonunda onun hakkında bir hüküm verilmediğinden leh ve aleyhine vekalet ücretine de hükmedilemez. Ancak müdahale giderleri hakkında fer’i müdahil talep etmese de mahkeme kendiliğinden karar verecektir ve fer’i müdahilin yanında katıldığı taraf dava sonunda haklı çıkarırsa, müdahale giderleri de kural olarak yargılama giderleri gibi haksız çıkan tarafa yükletilecektir. Ancak, hüküm üçüncü kişinin katıldığı taraf lehine verilmiş olsa bile, lehine hükmolunan tarafın hâl ve davranışı üçüncü kişinin davaya katılmasını gerektirmişse, müdahale giderinin tamamı veya bir kısmı, lehine hüküm verilen tarafa yükletilebilir (HMK m. 328) (Pekcanitez (n 14) 161). Asli müdahalede ise müdahil taraf olduğu için dahil olduğu davada yargılama masrafı olan avukatlık ücretinden sorumlu olacaktır. Yani asli müdahale davasında aslî müdahil haksız çıkarırsa, mahkeme bu dava bakımından

belirlenebilecektir (Advocates Rules m. 8,10,12). Davaya katılan taraf farklı bir avukat ile temsil edilecekse kural olarak yargılama masrafı olan avukatlık ücreti konusunda yargıç gerekli kararı verecektir. Tüzük uyarınca mahkeme veya yargıç, üçüncü taraf ile davadaki diğer taraflar arasında masraflarla ilgili tüm hususları karara bağlayabilir ve taraflardan birine veya birden fazlasına diğerinin veya diğerlerinin dava masraflarını ödemesini emredebilir veya masraflar konusunda davanın haklılığının gerektirdiği direktifleri verebilir (Hukuk Muhakemeler Usûlü Tüzüğü Emir 10 Nizam 10) .

Son olarak birden çok müvekkil için bir avukat yetkilendirilmişse yargıcın müdahale yetkisi saklı kalmak kaydıyla yargılama masrafı olmayan avukatlık ücreti vekil ile müvekkil arasındaki iç ilişkide belirlenebilecektir (Advocates Rules m. 8,10,12). Yargılama masrafı olan avukatlık ücreti konusunda ise yargıç gerekli emri verecektir. Burada yargıç, tek bir avukatın birden çok kişiyi temsil etmesinin zorluğunu ve dava konusunun önemi ve niteliğini de dikkate alarak bir karar verecektir (Hukuk Muhakemeleri Usûlü Tüzüğü Emir 59 Nizam 6). Kanaatimizce yargıç Hukuk Muhakemeler Usûlü Tüzüğü Emir 59 Nizam 6'da yer alan takdir hakkı kapsamında Hukuk Muhakemeleri Usûlü Tüzüğü Ek B'de yer alan ücretten daha fazla bir ücrete hükmederek vekilin bir müvekkili temsil yerine birden çok müvekkili temsil etmek suretiyle ortaya koyduğu emeğin karşılığını hükme bağlamalıdır.

davalılar lehine ayrı ayrı yargılama giderlerine hükmedecektir (Ömer Ulukapı, *Medeni Usûl Hukukunda Dava Arkadaşlığı* (1. Baskı Mimoza Basım, Yayım ve Dağıtım 1991) 232). Asli müdahale davasının davalıları arasında şekli mecburi dava arkadaşlığı söz konusudur ve bu nedenle her bir dava arkadaşı hakkında ayrı ayrı hüküm verilir. Asli müdahale davasında asli müdahil lehine hüküm verildiğinde, kararda aleyhine hüküm verilenler birden fazla olacağından mahkeme, yargılama giderleri asli müdahale davasının davalıları arasında paylaşırabileceği gibi, müteselsilen sorumlu tutulmalarına da karar verilebilir. (m. 326, 3). Mahkeme, haksız çıkan dava arkadaşlarının yargılama giderlerinden müteselsilen sorumlu olduklarına dair bir karar vermemişse, her dava arkadaşı yargılama giderlerinin kendi payına düşen miktarından sorumlu olacaktır (Baki Kuru, *Hukuk Muhakemeleri Usûlü C.III* (6. Baskı Demir Demir Yayıncılık 2001) 3371, Ulukapı (n 14) 194). Her dava arkadaşı, davadaki ilgilerine göre yargılama giderlerinin kendi payına düşen miktarından sorumlu tutulacaktır (Kuru (n 14) 3371; Bilge Umar, *Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi* (2. Baskı Yetkin Yayıncılık 2014) 913; Ulukapı, *Dava Arkadaşlığı* (n 14) 194). Her dava arkadaşının sorumlu bulunduğu yargılama gideri miktarı da hükümde ayrı ayrı gösterilecektir. Davalılar kötüniyetli ise veya asli müdahil ilk dava konusu üzerinde hiçbir hakkı olmadığı hâlde dava açmışsa, yargılama giderlerinden başka, diğer tarafın vekiliyle aralarında kararlaştırılan vekâlet ücretinin tamamı veya bir kısmını ödemeye mahkûm edilebilir (HMK m. 329, 1, c. 1). Vekâlet ücretinin miktarı hakkında uyuşmazlık çıkması veya mahkemece miktarının fahiş bulunması hâlinde, bu miktar doğrudan mahkemece takdir olunur (HMK m. 329, 1, c. 2). Gereksiz yere bilerek ve isteyerek davanın uzamasına veya gider yapılmasına sebebiyet vermiş olan asli müdahale davasının tarafları, davada lehine karar verilmiş olsa bile, karar ve ilâm harcı dışında kalan yargılama giderlerinin tamamını veya bir kısmını ödemeye mahkûm edilebilir. (HMK 327, 1).

Eğer davacının iki farklı kişiye karşı açtığı davalar birleştirilmişse ve davalılardan biri davayı kazanmış diğeri kaybetmişse yargılama masrafı olan avukatlık ücretinin nasıl belirleneceği hususunda İngiliz hukukunda iki önemli karar bulunmaktadır. Bunlar Bullock ve Sanderson kararlarıdır (Bankamerica Finance Ltd v Nock (1988) AC 1002)¹⁹. Mahkeme verdiği kararda iki davanın birleştirilmesi makul değilse haksız çıkan tarafın yargılama masrafı olan avukatlık ücretini ödemesine ilişkin temel prensibin uygulanacağını belirtmiştir. Kuzey Kıbrıs hukukunda aynı işlem veya işlemlerle ilgili olarak veya bu gibi işlemlerden doğan hukuki himayeye müştereken, ayrı ayrı veya seçenekli olarak hakları olduğu iddia edilen tüm kişiler, ayrı ayrı dava açmışlarsa ve bu davaların birlikte görülmesi halinde müşterek hukuki veya maddi sorunun ortaya çıkma olasılığı daha yüksekse davalar birleştirilebilecektir. Davalar birleştirilmişse dava sonucunda davalı haksız çıkarsa bile davaların birleştirilmesinin gereksiz olduğu, birleştirme talep eden kişinin hukuki yararının olmadığı anlaşılırsa birleştirme nedeniyle ortaya çıkan masraflardan davalı sorumlu olmayacaktır. Her halükarda yargıcın takdir hakkı saklıdır (Hukuk Muhakemeleri Usûlü Tüzüğü Emir 9 Nizam 1). Bunun dışında davacının iki farklı kişiye karşı açtığı davalar birleştirilmişse ve davalılardan biri davayı kazanmış diğeri kaybetmişse, İngiliz hukukunda da kabul gören haksız çıkan tarafın yargılama masrafına katlanacağına dair prensip Kuzey Kıbrıs hukukunda da aynen geçerli olacaktır. Bu prensibin aksine verilecek bir masraf emrinde mutlaka bu emrin gerekçesi de yer almalıdır. Aksi halde alt mahkeme tarafından verilen masraf emrine dair bu karar istinaf sebebi teşkil edecektir²⁰. Yine aynı kişi tarafından değişik davalılar aleyhine getirilen ve aynı, veya esas itibarıyla aynı olan, neşren hakareti ilgilendiren davalarda, mahkeme veya yargıç davalılardan iki veya daha çoğunun başvurusu üzerine davaların birleştirilmesine emir verebilecektir. Bu halde zarar ziyan (eğer varsa) tek bir miktar olarak takdir edilecektir. Ancak bu miktar aleyhlerine hüküm verilen davalılar arasında davacıya ödenmek üzere bölüştürülür ve mahkeme veya yargıç, dava masraflarının davacıya ödenmesine karar verirse, sözkonusu masrafların davacıya

¹⁹ Sime (n 6) 509. İlgili kararlar Bullock v London General Omnibus Co (1907) 1 KB 264 and Sanderson v Blyth Theatre Co (1903) 2 KB 533.

²⁰ Lefkoşa Yargıtay Hukuk 64/81, D: 5/82, Dava No: 703/80, 05.02.1982.

ödenmek üzere davalılar arasında bölüştürülmesi konusunda emir verebilecektir (Hukuk Muhakemeleri Usûlü Tüzüğü Emir 14 Nizam 1). Birleştirilmiş bir davanın duruşmasında, birleştirmeden önceki davalardaki hale göre davacıların talepleri veya davalıların savunmaları arasında herhangi bir ihtilaf görülmemesi halinde birleştirme emrinden sonra genellikle sadece bir set muhakeme masraflarına müsaade edilir (Hukuk Muhakemeleri Usûlü Tüzüğü Emir 14 Nizam 5). Yani taraflar birden çok kişiden oluşsa da savunmaları arasında ihtilaf yoksa genellikle tek bir taraf var gibi avukatlık ücreti tespit edilecektir.

Son olarak dava sebeplerinin tümüyle birlikte yargılanıp karara bağlanması uygun olan sebeplerden oluşmadığı kanaatine varılırsa mahkeme veya yargıç uygun olmayan bu gibi sebeplerin davadan çıkarılmasını ve bunun sonucu olarak davada gerekli değişikliğin yapılmasını emredebilecektir. Bu halde yargıç yargılama masrafı olan avukatlık ücreti konusunda da adil sayılacak emri verebilecektir (Hukuk Muhakemeleri Usûlü Tüzüğü Emir 13 Nizam 7).

B. Avukatın Çekilmesi veya Azli Durumunda Avukatlık Ücreti

Avukat müvekkil ilişkisi, akdi bir ilişki olmayıp mahkeme önünde avukat tutma varakası²¹ ile yetkilendirme sonucu oluşan bir ilişkidir. Avukatın tek taraflı irade beyanı ile bu ilişkinin ortadan kaldırılması mümkün değildir. Avukatın davadan çekilme talebinin yargıç tarafından mutlaka uygun bulunması gerekmektedir. Ancak avukat değişikliği müvekkil tarafından kural olarak her zaman yapılabilir. Bir avukat aracılığı ile dava açan veya bir avukat aracılığı ile savunulan taraf, Hukuk Muhakemeleri Usûlü Tüzüğü Sekizinci Emrin 4. nizamındaki kurallara bağlı kalınması koşuluyla, herhangi bir sebep veya meselede avukatını, sebep veya meseleye bakan mahkeme nezdinde değişikliği bildiren bir ihbarname dosyalamak suretiyle değiştirebilir. Ancak, avukat değiştirme ihbarnamesi dosyalanıncaya ve ihbarnamenin bir sûreti sebep veya meseledeki karşı tarafa tebliğ edilinceye kadar, önceki avukat, sebep veya mesele, gerek Kaza Mahkemesinde gerek Yüksek Mahkemede, kesin karara bağlanıncaya kadar ilgili tarafın avukatı olarak görev yapmaya devam edecektir (Hukuk Muhakemeleri Usûlü Tüzüğü Emir 3 Nizam 1). Tüzüğün ilgili hükmü sanki avukat değiştirme konusunda tarafların

²¹ Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti hukukunda avukat tutma varakası.

tamamen serbest olduğu gibi bir yoruma açık gibi gözükse de, avukat değiştirme hakkının belirli kurallar ve teamüllere bağlı olarak kullanılabilmesi yüksek mahkemenin kararında açıkça ifade edilmiştir. Yüksek mahkeme avukat değişikliği konusunun mahkemelerin genel takdir yetkisinde olduğunu vurgulamış ve özellikle duruşma başladıktan sonra tarafların dilediği anda dilediği gibi avukat değiştirmesine izin verilmesinin ve bu hususlarda mahkemelerin takdir yetkisi olmadığının kabulünün, davaların seyrini alt üst edeceğini, davaların geciktirilmesine sebep olacağını açıkça ifade etmiştir²².

Avukatın davadan çekilmesi ise ancak yargıç tarafından verilecek izinle birlikte ancak mümkündür. Avukatın mutlaka davadan çekilme sebebini mahkemeye bildirmesi gerekmektedir²³. Avukat tutma varakası ile yetkilendirilen avukat haklı bir sebep olmaksızın davayı takipten vazgeçmemektedir. Bir avukat, bir davayı kabul ettikten sonra, kendi haysiyetine, çatışan izzeti nefsine veya vicdanına tesir eden ve sonradan yer alan haklı bir sebep olmaksızın; veya müvekkilinin kendine karşı olan herhangi bir ahlaki veya maddi mükellefiyeti ihlali sebebi dışında bir sebeple böyle bir davadan geri çekilemez (Avukatlar (İcrai- Meslek ve Etiket) Tüzüğü m. 19)²⁴. Haklı sebep müvekkilin avukata yanlış, yanıltıcı bilgi veya belge sunması, avukatın onayı olmadan işi takip için başka avukatları da yemin varakası²⁵ ile yetkilendirmesi, avukata karşı suç teşkil eden eylemlerde bulunması, avukatın haricinde karşı tarafla anlaşmaya varması olarak

²² Hasan Sözmener, *Medeni Usûl I* (1. Baskı Lefkoşa 2011) 217 vd. Lefkoşa Yargıtay Hukuk 53/84, D. 20/85, Genel İstida No. 155/83, 17 Mayıs 1985.

²³ Avukatlar (İcrai- Meslek ve Etiket) Tüzüğü m. 19. Bkz. Lefkoşa Yüksek İdare Mahkemesi 56/2014, D. 18/2015, 22.06.2015. İngiliz hukukunda da aynı yönde bkz. John O'hare ve Kevin Browne, *Civil Litigation* (20. Baskı Sweet&Maxwell 2021) 461. Ayrıca bkz. *Gloag & Son Ltd v Welsh Distillers Ltd*. (1999) L.T.L. June 11, 1999. Türk hukukunda avukat müvekkil ilişkisi vekalet sözleşmesinin görünümündedir. Bu nedenle vekillikten ayrılma ve çıkarma her zaman mümkün olup, herhangi bir sebep bildirmek de gerekmez. Davadan vekillikten çıkarma veya ayrılma zımnî biçimde de yapılabilir. (Ayдын (n 1) 107, Sungurtekin (n 1) 296).

²⁴ Türk hukukunda Avukatlık Kanununun m. 174/I uyarınca üstlendiği işi haklı bir sebep olmaksızın takipten vazgeçen avukat aldığı ücreti iade etmek zorundadır ve ücret talep edemez. Eğer avukat haklı bir sebep yokken azledilirse ücretin tamamını almaya hak kazanacaktır. (Avukatlık Kanunu m. 174/2).

²⁵ Kuzey Kıbrıs hukukunda istidaların dayandığı olguların (vakıaların) yemin varakası olarak da ifade edilen bir yemin belgesinde gösterilmesi ve bu yemin belgesinin istidaya eklenerek mahkemeye verilmesi gerekmektedir. Tüzük bazı istidalar için bu koşulu aramamıştır (HMUT Emir 48 Nizam 9). Yemin varakasının hazırlanmasının gerekmediği hallerde istidanın olgusal dayanak kısmında, olguların (vakıaların) yazılması gerekecektir. Bir başka deyişle istidanın dayanmakta olduğu olgular, bir yemin belgesinde ileri sürülecekse, istidanın olgusal dayanak kısmında bu olguların belirtilmesi gerekmeyecektir. İstidalar birden fazla yemin belgesi ile desteklenebilir (Sözmener (n 22) 581-582).

örnekseme yoluyla sayılabilir. Kanaatimizce vekil müvekkil ilişkisi güven ilişkisi olduğundan avukat davadan istediği zaman çekilebilmeli, taraflar da davanın her aşamasında avukatını değiştirebilmelidir. Her halûkarda yapılan her usûl işleminde olduğu gibi, bu işlemlerin de dürüstlük kuralına uygun olarak yapılması gerekmektedir. Davayı uzatmak amacıyla yapılan ve başka bir sebeple dürüstlük kuralına uygun olmayan avukatlıktan çekilme ve avukat değiştirme talepleri yargıç tarafından reddedilmelidir²⁶.

Davadan çekilen avukat, yargılama masrafı dışında olan avukat ücreti konusunda müvekkili ile anlaşamazsa, avukat, müvekkili ile aralarında yaptıkları ücret sözleşmesi gereği ilgili sözleşmede yer alan ücretin tamamını talep ederse ya da avukatın talep ettiği ücret makul değilse bu ücretin değerlendirilmesi mahkemeden talep edilebilir (Advocates Rules m. 8, 10,12)²⁷. Avukat ile müvekkili arasında masraflar konusunda yapılan bir tespit işleminde avukat mevcut bir anlaşmaya dayanır ve müvekkil de anlaşmaya haksız ve fahiş olduğu iddiasıyla itiraz ederse, mukayyit olguları inceler ve onları mahkemeye bir belge ile sunar; mahkeme veya yargıç, mukayyit tarafından böyle bir belgenin sunulması üzerine, anlaşmanın iptal edilmesi veya anlaşma uyarınca ödenmesi öngörülen miktarın azaltılması için sebep gösterildiğine kanaat getirirse, sözkonusu anlaşmanın iptal edilmesine veya anlaşma uyarınca ödenecek para miktarının azaltılmasına emir vermeye ve bu gibi emrin yerine getirilmesi için gerekli ve uygun olan tüm direktifleri veya emir

²⁶ Yüksek Mahkemeye konu olan bir davada avukat değişikliği veya azli kurumlarının davanın uzatılması amacıyla kullanılmaması için davaya bakan yargıçların gerekli hassasiyeti göstermeleri gerektiği açıkça vurgulanmıştır. Yüksek mahkemeye konu olan bir davada yargıç: *“Bu meselede müşahade edileceği gibi davacının avukatı ilkin tehir talebinde bulundu, muvaffak olamayınca, müvekkili ile ihtilâfa düştüğünü ileri sürdü ve Mahkemenin izni ile davadan çekildi. Dava, daha sonra, aynı yazıhanede çalışan bir başka avukat tarafından yürütüldü. O da tehir talebinin ve davadan çekilmek için izin talebinin reddolunması üzerine verilen 5 dakikalık aradan sonra müvekkili tarafından “azledildi”. Buna rağmen yapılan istinaf birinci avukat tarafından yapıldı. Davadan çekilme veya azledilme olaylarının daha ziyade bir tehir istihsaline yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Böyle bir davranışı haklı görmek veya tasvip etmek olanak dışıdır.”* demek suretiyle avukat değişikliği ve avukatın azli kurumlarının dürüstlük kuralına uygun kullanılması gerektiğini ve davanın uzatılması amacıyla bu kurumların kullanılmasına izin verilmemesinin önemini ifade etmiştir (Lefkoşa Yargıtay Hukuk 7/87, D. 11/87, Dava No: 389/84, 27 Nisan 1987). Türk hukukunda avukat müvekkil ilişkisi bir güven ilişkisi olduğundan vekilin azledilmesi veya vekilin istifa etmesi her zaman mümkündür. (Aydın (n 1) 106, Sungurtekin Özkan (n 1) 296).

²⁷ Türk hukukunda avukatın istifası veya azli halinde avukatlık ücretinin tespitinde avukatın bu sözleşmeyi haklı sebeple mi, haksız sebeple mi sona erdirdiği önem taşımaktadır. Avukatın azli ihmali veya kusuru nedeni ile değilse avukat ücretin tamamını almaya hak kazanır. (Avukatlık Kanunu m. 174/II).

ile ilgili uygun gördüğü diğer direktifleri vermeye yetkilidir (Hukuk Muhakemeleri Usûlü Tüzüğü Emir 59 Nizam 26).

Taraflar yargılama masrafı olan avukatlık ücreti konusunda anlaşamazlarsa masraf tespiti için yargı işleminin yapıldığı mahkeme mukayyidinde başvurmaları mümkündür (Hukuk Muhakemeleri Usûlü Tüzüğü Emir 59 Nizam 22). Başvuru üzerine masraf tespit işlemini yapan memur HMUT Emir 59'un 13. nizamı uyarınca²⁸ veya herhangi başka bir mahkeme tüzüğü, bir mahkeme veya bir yargıç tarafından verilen emir ya da direktif, başka suretle masraf alma hakkı olan bir tarafın öteki taraflardan herhangi birine masraf ödeme yükümlülüğü varsa söz konusu tarafın ödemekle yükümlü olduğu masrafları tespit edebilecektir. Ayrıca mukayyit ödenecek miktarı, azaltma veya mahsup etme yetkisine sahip olup, uygun gördüğü takdirde, sözkonusu tarafın almaya hak kazandığı masraf hususunda o tarafın ödemekle yükümlü olduğu masrafı ödeyeceği veya ödeme teklifinde bulunacağı zamana kadar geciktirebilme yetkisine de sahiptir (Hukuk Muhakemeleri Usûlü Tüzüğü Emir 59 Nizam 14). Yapılan her masraf tespit işleminde, işlemi yapan memur, adaletin sağlanması veya tarafların haklarının korunması amacıyla gerekli veya uygun olduğuna kanaat getirdiği tüm mahkeme masraflarının, harçların ve giderlerin ödenmesi konusunda gereğini yapacaktır. Eğer aşırı ihtiyat, ihmalkârlık veya yanılma sonucu veya avukata özel ücret, tanıklara veya başka kişilere özel harç veya masraf

²⁸ “Mahkeme veya yargıç, herhangi bir sebep veya meselenin dinlenmesinde veya herhangi bir sebep veya meseleyle ilgili olarak mahkemede veya yargıç odasında görülen dilekçe veya yargı işleminde, ilgili dilekçe veya yargı işlemine itiraz edilmiş olsun veya olmasın, bir celpname üzerinde yapılan herhangi bir açıklamanın, veya herhangi bir lâyihanın, celpnamenin, yemin tahririnin, şahadetin, talep tahriri verilmesini talep eden ihbarnamenin, belge ibrazı, ikrar veya tanıkların karşı sorguya çekilmesi için verilen ihbarnamenin, hesabın, ifadenin, keşif işleminin, zaman ile ilgili dilekçelerin, masraf listelerinin, celpname ısdar edildiğini bildiren ihbarnamenin, veya başka bir işlemin veya onların herhangi bir kısmının uygunsuz, can sıkıcı, gereksiz olduğu veya can sıkıcı veya gereksiz hususlar ihtiva ettiği, lüzumsuz yere uzun tutulduğu, veya yetkilerin kötüye kullanılması veya ihmâl sonucu ortaya çıktığı hallerde, masrafların reddedilmesine direktif verebilir, veya masraf tespit işlemini yapan memura, bu gibi halleri inceleyerek onlar hakkında veya onların uygunsuz, gereksiz, can sıkıcı olduğunu veya gereksiz veya can sıkıcı hususlar ihtiva ettiğini müşahade ettiği kısımları hakkında veya onlardan gereksiz yere uzun tutulanlar veya yetkilerin kötüye kullanılması veya ihmâl sonucu ortaya çıkanlar hakkında masraf ödenmesine müsaade etmemesi için direktif verebilir; ve böyle bir durumda masrafları bu şekilde reddolunan taraf sözkonusu masraflar sonucu karşı tarafın yapmak zorunda kaldığı masrafları öder; daha önce ortaya çıkmamış ve mahkeme veya yargıç tarafından ele alınmamış konuları (bu gibi konuların mahkemenin verdiği hüküm veya kararda deliller bakımından okunduğu kayıtlı olsa dahi) yukarıda sözü edilen amaçlar için incelemek, masraf tespit işlemini yapan memurun görevidir ve bu gibi bir inceleme özel surette verilmiş direktif sonucu yapılmış incelemelerin doğurduğu aynı sonucu doğurur.”

ödenmişse ya da alışılmış olmayan diğer harcamalar yapılmışsa bu şekilde çoğaltılan miktarlar konusunda mukayyit gereğini yapıp, ücreti azaltabilecektir (Hukuk Muhakemeleri Usûlü Tüzüğü Emir 59 Nizam 15). Takdire bağlı olan tüm ücret ve ödenekler konusunda masraf tespit işlemini yapan memur yetkilidir. Memur bu ücreti belirlerken avukata ödenen diğer ücret ve ödenekleri (eğer varsa), sebep veya meselenin nitelik ve önemini, ilgili para miktarını, tarafların menfaatlerini, masrafları karşılayacak fon veya kişileri, yargı işleminin genel olarak sevk ve idaresini ve masraflarını, yapılan işlemin zaman olarak süresini ve tüm diğer ahval ve koşulları gözönünde bulundurarak tespit işlemini gerçekleştirecektir (Hukuk Muhakemeleri Usûlü Tüzüğü Emir 59 Nizam 16) . Eğer lüzumsuz gecikme, gereksiz yargı işlemi, görevi kötüye kullanma, ihmal gibi nedenlerle masraflar artmışsa veya yapılan işin niteliği veya ilgili menfaatler, masrafların izafe edildiği paralar, malların değeri ve meselenin diğer ahval ve koşulları gözönünde tutulduğunda masrafların fahiş olduğu masraf tespit işlemini yapan memur tarafından anlaşılırsa yine memur ücretin makul bir kısmının indirilmesi yönünde tespit yapabilecektir. Kanaatimizce masraf tespiti yapan mukayyitin ücret konusunda yapacağı değerlendirmede, davadan çekilmenin veya avukatın azlinin haklı bir sebebe dayanıp dayanmadığı veya kusur varsa bunun oranının tespiti büyük önem taşımaktadır; zira bu kapsamda ilgili memur ücrette azaltma yapabilecektir. Masraf tespiti yapan memurun avukatın davadan çekilmesi sebepleri kapsamında bir değerlendirme yapması gerekmektedir. Avukatın bir davadan çekilmesi yargıcın iznine bağlı olduğundan ve haklı sebeplerin varlığı halinde bu iznin verilmesi gündeme geldiğinden mukayyit bu hususları da değerlendirerek bir tespit yapmalıdır (Hukuk Muhakemeleri Usûlü Tüzüğü Emir 59 Nizam 17). Masraf tespiti yapan memurun bu tespitine itiraz etmek mümkündür. İtiraz edilmiş olan herhangi bir masraf kalemi hususunda masraf tespit işlemini yapan memurun verdiği belgeyi tatminkâr bulmayan herhangi bir taraf, belgenin verildiği tarihten itibaren yedi gün içinde ilgili masraf kalemi veya ilgili masraf kaleminin bir kısmı hakkındaki masraf tespitinin tekrar gözden geçirilmesi için başvuruda bulunabilme hakkına sahiptir. Bu sürenin kaçırılması halinde ilgili tespit işlemi kesinleşecektir (Hukuk Muhakemeleri Usûlü Tüzüğü Emir 59 Nizam 18).

Avukat azledilmişse her bir dava bakımından vekilin yetkilendirilmesi ayrı ayrı yapıldığı için, avukat değişikliği sadece ilgili dava bakımından geçerli olacaktır. Avukat

aynı müvekkilin muhtelif diğer davaları bakımından yetkilendirilmişse bu yetkisi devam edecektir. Sonuç olarak avukat bir kişiyi birden çok dava bakımından temsil ediyorsa, ilgili müvekkilin davadan çekilmek istemesi halinde veya tam aksi durum söz konusu olursa yani müvekkil kendisini birden çok dava bakımından temsil eden vekilini değiştirmek isterse, her bir dava bakımından avukatın davadan çekilmesi veya avukat değişikliğinin yasal düzenlemelere uygun olarak ayrı ayrı yapılması gerekecektir (Hukuk Muhakemeleri Usûlü Tüzüğü Emir 3 Nizam 1, Avukatlar (İcrai- Meslek ve Etiket) Tüzüğü m. 19).

Avukat azil sebebinin gerçekleşmesinde kötüniyetli değilse ve azle neden olan davranış müvekkile zarar vermemişse yargılama masrafı dışında avukatlık ücreti hususunda azil anına kadar avukat tarafından verilen emek karşılığı avukata ödenecek miktar konusunda taraflar anlaşabilirler. Eğer bu konuda bir anlaşma sağlayamazlarsa mahkemeden ücretin belirlenmesi konusunda emir verilmesini talep edebilirler (Advocates Rules m. 8, 10,12)²⁹. Yine eğer avukat dava öncesinde aralarında yaptıkları sözleşme uyarınca avukatlık ücretinin tamamını almışsa ve müvekkil o ana kadar yapılan işlemler için bu ücretin yüksek olduğunu ileri sürüyorsa ücretin değerlendirilmesini talep edebilir (Advocates Rules m. 8, 10,12). Taraflar yargılama masrafı olan avukatlık ücreti konusunda anlaşamazlarsa masraf tespiti için yargı işleminin yapıldığı mahkeme mukayyidine başvurmaları mümkündür (Hukuk Muhakemeleri Usûlü Tüzüğü Emir 59 Nizam 22). Masraf tespit işlemi yapan memur azledilme sebebi kapsamında bir değerlendirme yapmalı, azil haklı bir sebebe dayanıyorsa avukatlık ücreti konusunda makul bir indirim yapmalıdır (Hukuk Muhakemeleri Usûlü Tüzüğü Emir 59 Nizam 17). Her halükarda masraf tespit işlemine karşı tarafların itiraz etme hakkı saklıdır (Hukuk Muhakemeleri Usûlü Tüzüğü Emir 59 Nizam 18).

Kanaatimizce avukatın davadan çekilmesi veya avukatın azledilmesi avukatın kusurundan kaynaklanmadığı sürece avukat yargılama masrafı olmayan avukat ücretinin tamamına hak kazanmalı, yargılama masrafı olan avukatlık ücreti ise avukatın çekilmesi

²⁹ Türk hukukunda bu konuda açık bir hüküm yoktur. Kanaatimizce böyle bir durumda avukatın azil anına kadar harcadığı mesaisi ve bilgisi karşılığında bir ücret alması gerekmektedir (Aydın (n 1) 111, Emre Gökyayla, *Avukatlık Sözleşmesinin Avukatın Azli ve İstifasıyla Sona Ermesi* (1. Baskı Yetkin Yayıncılık 2007) 92 vd., Sungurtekin Özkan (n 1) 299).

veya azli anına kadar yapılan işlemler dikkate alınarak belirlenmelidir. Her halûkarda avukatın avukatlık ücretini aşan zararı söz konusuysa avukat tazminata hak kazanmalıdır³⁰. Azlin sebebi avukatın kusuru veya ihmali ise kanaatimizce avukatlık ücretine hüküm verilmemelidir³¹³².

Avukat değişikliği hususunda bir diğer önemli mesele ise, yeni bir avukatın yetkilendirilmek istenmesi durumunda karşımıza çıkmaktadır. Avukatlık ücreti avukat değişikliğinin davanın bitiminden önce gerçekleşse de davadan azledilen avukat açısından avukatlık ücreti muaccel hale geldiğinden Avukatlar (İcrai- Meslek ve Etiket) Tüzüğü m. 24 gereği yetkilendirilecek avukat ilgili davaya müdahalesi olan yani değiştirilen avukatın ücretinin ödendiği hususunda emin olmadan davayı kabul etmemelidir. Önceki meslektaşının ücretinin ödendiği hususundan emin olma konusunda avukata görev yüklenmiştir. Aksi durumda bu düzenlemeden ortaya çıkan sonuç dava ile ilgilenen önceki meslektaşın ücreti ödenmemişse avukatlığın kabul edilmemesi yönündedir³³.

³⁰ Türk hukukunda haksız azledilen ya da haklı olarak istifa eden avukata ifaya olan menfaatinin tümü yani tam ücret isteyebilme hakkı verilmiştir. Buna karşılık keyfi istifa halinde avukatın müvekkilinin müsbet zararını ödemekle yükümlü olması esası getirilmiştir (Avukatlık Kanunu m. 174). Doktrinde bu hükmün yasal cezai şartı oluşturduğu ifade edilmiştir (Feridun, Müderrisoğlu, *Avukatlıkta Vekalet ve Ücret Sözleşmesi* (1. Baskı Ayyıldız Matbaası 1974) 297). Bu görüşe kanuni cezai şart kavramının Türk mevzuatında yer almamasından dolayı katılmak mümkün değildir; zira istifanın ve aslin haklılığı ya da haksızlığını oluşturan tüm olayların ayrıntılı olarak incelenmesi gerekir. Bu vakıaların gerçekleşip gerçekleşmediği konusunda ispat her türlü delille yapılabilir. (Müderrisoğlu (n 24) 492, Sungurtekin Özkan (n 1) 298).

Türk hukukunda avukatın kusuru veya ihmalden ötürü avukat azledilmişse herhangi bir avukatlık ücreti ödenmesi gerekmez. (Avukatlık Kanunu m. 174/2).

³² Türk hukukunda mahkemece haksız çıkan tarafa yükletilen ücret alacağına ilişkin eleştiriler karşısında avukatın azli halinde yargılama gideri niteliğinde olan avukatlık ücretinin verilmemesi gerektiği doktrinde savunulan görüşlerden biridir. (Sungurtekin Özkan (n 1) 301). Müderrisoğlu (n 24) 504, Talih Uyar, '1136 Sayılı Yeni Avukatlık Kanunu'nun Karşısında Avukatlık Ücreti', (1971) (5-6), İBD 430, 431.

³³ Tüzük'te küçük bir müdahalede dahi öncelikle dava ile ilgilenen kişinin ücretinin ödenmiş olması konusunda tevkil edilen avukata görev yüklemiştir, davayı belirli aşamaya kadar sürdüren ve azledilen vekilin o ana kadar yaptığı işlemler nedeni ile hakettiği ücretinin muaccel hale gelmeyeceği söylenemez. Yani davada henüz hüküm verilmeden azledilen avukat açısından avukatlık ücreti muaccel hale gelecektir (Avukatlık Meslek İçtüzüğü m. 24). Türk hukukunda aynı yönde bkz. Sungurtekin Özkan (n 1) 301.

C. Davadan Vazgeçme, Davayı Kabul veya Tarafların Sulh Olması Halinde Avukatlık Ücreti

Davacı, davalının savunmasını almadan önce herhangi bir zaman veya davalının savunmasını içeren cevap layihasını aldıktan sonra, davada (ara dilekçeleri hariç) herhangi başka bir işleme gitmeden önce vereceği yazılı bir ihbarla davasından, tüm davalılar aleyhine veya davalılardan herhangi biri aleyhine olmak üzere tamamıyla vazgeçebilir, ileri sürdüğü şikayet sebebinin herhangi bir kısmını veya kısımlarını geri çekebilir. Davadan vazgeçilmesi halinde ilgili davalılar dava masraflarını veya davadan tamamıyla vazgeçilmediyse şikayet sebebinin geri çekilen kısım veya kısımlarının gerektirdiği dava masraflarını ve yargılama masrafı olan avukat ücretini ödemek durumunda kalacaklardır. Bu masraflarla ilgili masraf tespiti yapılacaktır. Davadan vazgeçme kural olarak, yargıcın izni ile mümkün olup, yargıç dava masrafları konusunda da vereceği karar ile birlikte davadan vazgeçilmesine izin verip, davayı karara bağlayabilecektir. Bu kapsamda yargıç yargılama masrafı olan avukatlık ücreti konusunda da karar verebilecektir. Yine yargıç, bir davalının başvurusu üzerine, davalının ileri sürmüş olduğu savunma nedenlerinin veya davalının karşı talebinin tümünün veya herhangi bir kısmının geri çekilmesini veya iptal edilmesini, yukarıda öngörülen aynı şekilde ve koşullar bakımından aynı takdir hakkını kullanarak emredebilir. Böyle bir izin alınmadan davalı, savunmasının tümünü veya onun herhangi bir kısmını geri çekme yetkisine sahip değildir (Hukuk Muhakemeleri Usûlü Tüzüğü Emir 15 Nizam 1).³⁴ Herhangi bir davalı, aleyhine getirilen davanın tümüyle geri

³⁴ Türk hukukunda avukat vasıtasıyla takip edilen davalarda davanın kabulü halinde davayı kabul eden davalı mahkum olmuş gibi yargılama masraflarını ödemek zorunda kalacaktır (HMK m. 312). Çünkü davayı kabul eden yargılama giderleri açısından da davada haksız çıkmış sayılır (İbrahim Ermenek, *Medeni Usûl Hukukunda Davayı Kabul* (1. Baskı Adalet Yayınevi 2009) 122, Necip Bilge ve Ergun Önen, *Medeni Yargılama Hukuku Dersleri* (1. Baskı Sevinç Matbaası 1978) 355, Baki Kuru, *Hukuk Muhakemeleri Usûlü Cilt IV* (6. Baskı Demir Demir Yayıncılık 2001) 3706. İlk oturumdan önce eğer davalı davayı kabul ederse yargılama masraflarına dava açılmasına sebebiyet verip vermediği araştırılarak karar verilecektir. İlk oturumdan sonra davanın kabulü halinde her halükarda davalı yargılama giderine mahkum edilecektir (Hüsnü Aldemir, *Hukuk Davalarında Yargılama Giderleri* (5. Baskı Adalet Yayınları 2019) 51, Bilge ve Önen (n 28) 355, Kuru (n 28) 2646. Davalı kendi davranışlarıyla dava açılmasına sebebiyet vermediyse ve ilk oturumda davayı kabul etmişse yargılama giderlerini ödemeye mahkum edilmeyecektir (HMK m. 312/2); zira bu halde davacının davayı kazandığı söylenemez (Kuru (n 28) 3719, Saim Üstündağ, *Medeni Yargılama Hukuku Dersleri C. I-II* (7. Baskı Seçkin Yayıncılık 2000) 576). Anlaşmazlık, davanın konusuz kalması, feragat, kabul, sulh veya herhangi bir nedenle; ön inceleme tutanağı imzalanıncaya kadar giderilirse, bu tarife hükümleriyle

çekilmesi halinde ise, geri çekilen kısmın gerektirdiği masraflar için mahkemeden hüküm alınabilir (Hukuk Muhakemeleri Usûlü Tüzüğü Emir 15 Nizam 3). Yargılama masrafı olan avukatlık ücreti konusunda yargıcın davanın kabul ile son bulması sebebi ile kabulün davanın hangi aşamasında olduğunu dikkate alarak bir değerlendirme yapması doğru olacaktır. Kanaatimizce yargıç davayı kabul ederek, adaletin gerçekleşmesine ve yargılamanın makul sürede bitirilmesine yardımcı olan tarafın bu davranışını ödüllendirerek dava masrafları ve bu kapsamda dava masrafı olan avukatlık ücreti konusunda gerekli takdir yetkisini bu taraf lehine kullanmalıdır³⁵.

Geri çekilen bir davanın masrafları ödenmeden önce, dava sebebi aynı olan, veya esas itibarıyla aynı olan yeni bir davanın açılması halinde, mahkeme veya yargıç, uygun gördükleri takdirde geri çekilen davanın masrafları ödeninceye kadar yeni açılan dava ile ilgili yargı işlemlerinin durdurulmasına emir verebilecektir (Hukuk Muhakemeleri Usûlü Tüzüğü Emir 15 Nizam 4).

Winter v Winter (2000) LTL 10/11/00 davasında davacı iki farklı talep için tek bir dava açmıştır. Duruşmadan önce bu taleplerden birinden vazgeçmiştir. Davacının diğer talebi mahkeme tarafından haklı görülmüş ve davayı kazanmıştır. Yüksek mahkeme ilk derece mahkemesinin tüm yargılama masrafları konusunda aleyhinde karar alınmasını hatalı bulmuştur. Bir davada taraflardan biri kısmen haklı çıkarsa farklı mesele masraflarını farklı taraflara yüklemektense, ilk derece mahkemesi yargıcı bir tarafa masrafların yüzdeliğini yüklemelidir. Çünkü yüzdelik kararı masraflar konusunda büyük bir karmaşayı ortadan kaldırmaktadır (English v Ewery Reimbold and Strick Ltd (2002) 1WLR 2409). Carver v Hammersmith &Kraliçe Charlott Sağlık Otoritesi (2000) LTL 31/07/00 davasında Nelson J objektif dava birleşmesi şeklinde açılan davalarda davacı

belirlenen ücretlerin yarısına, ön inceleme tutanağı imzalandıktan sonra giderilirse tamamına hükmolunur. (Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi m. 6).

³⁵ Türk hukukunda feragat veya kabul beyanında bulunan taraf, davada aleyhine hüküm verilmiş gibi yargılama giderlerini ödemeye mahkûm edilir (HMK m. 312). Feragat ve kabul, talep sonucunun sadece bir kısmına ilişkin ise yargılama giderlerine mahkûmiyet, ona göre belirlenir. Anlaşmazlık, davanın konusuz kalması, feragat, kabul, sulh veya herhangi bir nedenle; ön inceleme tutanağı imzalanıncaya kadar giderilirse, bu tarife hükümleriyle belirlenen ücretlerin yarısına, ön inceleme tutanağı imzalandıktan sonra giderilirse tamamına hükmolunur. (Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi m. 6).

taleplerden bir kısmını geri çekerse her ne kadar davayı kalan diğer talepler açısından kazansa da mahkemenin zaman kaybına uğraması nedeni ile kazanan taraf lehine hükmedilen yargılama masrafının %15 eksiltilmesinin âdil olacağı kararını vermiştir. Kararında her somut olayın kendi koşullarına göre değerlendirilmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Hukukumuzda dava sulh ile sonuçlanması halinde avukat, yargılama masrafı dışında olan avukatlık ücretini tam olarak müvekkilinden alacaktır. Her müvekkil kendi avukatı ile iç ilişkisinde yer alan sözleşme uyarınca kendi avukat masrafını kendisi ödeyecektir. Davanın sulh ile sonuçlanması bu sonucu değiştirmeyecektir. Ancak yargılama masrafı olan avukatlık ücreti hususunda taraflar ücret sözleşmesi yapmışlar ve dava sulh ile sonuçlanmışsa avukatlık ücreti hususunda hakim karar verecektir. Yargıç kararında yargılama masrafı olan avukatlık ücreti konusunda da hükme yer verebilir. Yargıç böyle bir belirleme yapmamış sadece masraf ödenmesi konusunda emir vermişse Hukuk Muhakemeleri Usûlü Tüzüğü Ek B Kısım I' de yer alan tarifeye göre masraf tespiti yapılacaktır. Kanaatimizce dava sulh ile sona ermişse taraflar sulh olurken yargılama masrafları konusunda bir anlaşma yapmamışsa yargılama masrafı olan avukatlık ücretinden tarafların müteselsilen sorumlu olacağı yönünde yargıç tarafından bir karar verilmesi bu hususun ileride anlaşmazlık konusu olması olasılığını azaltacaktır³⁶.

Hukuk davalarında yargılama masrafı olan avukatlık ücretinin miktarını yargıç kararında belirtmemişse ve masrafların tespiti yönünde bir direktif vermişse masrafların tespiti Hukuk Muhakemeleri Usûlü Tüzüğü Ek B Kısım I' de yer alan miktarlar esas

³⁶ Türk hukukunda anlaşmazlık, davanın konusuz kalması, feragat, kabul, sulh veya herhangi bir nedenle; ön inceleme tutanağı imzalanıncaya kadar giderilirse, bu tarife hükümleriyle belirlenen ücretlerin yarısına, ön inceleme tutanağı imzalandıktan sonra giderilirse tamamına hükmolunur (Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi m. 6). Doktrinde müvekkilin çeşitli nedenlerle davanın karşı tarafı ile sulh olması durumunda avukatın haklarını almada zorluk çekmemesi gerektiği vurgulanmaktadır. Doktrine göre davanın sulh ile sonuçlanması halinde her iki taraf avukatlık ücretlerinin ödenmesi hususunda müteselsil borçlu sayılır. Sulh ile sonuçlanan tabirini geniş yorumlamak gerekmektedir. Sulh ister mahkemede gerçekleşsin ister mahkeme dışında veya uyuşmazlık uzlaşısı, arabuluculuk gibi yöntemlerle çözümlensin taraflar avukatlık ücretinden müteselsilen sorumlu olmalıdırlar. Avukatın emeğinin karşılığını alması için geniş yorum yapmak daha doğru olacaktır; zira taraflar mahkeme dışında noterinde ya da aralarında yapacakları sözleşme ile anlaşmaya varabilirler ve müteselsil borçluluktan kendilerini kurtarmak için davanın sulh ile sonuçlanmadığı izlenimi yaratmaya çalışabilirler (Aydın (n 1) 85, Müderrisoğlu (n 24) 449, Sungurtekin Özkan (n 1) 285).

alınarak yapılacaktır. Bu kriterler davanın başlatılmasından itibaren ispatı vücut edilinceye kadar veya ispatı vücut edilmediği hallerde gıyabi hüküm elde edilinceye kadar celpname üzerindeki talep, ispatı vücut edildikten sonra hüküm verilinceye kadar taraflar arasında teati edilen layihalarda açıklandığı üzere ihtilaf konusu olan miktar veya değer, hükümden sonra icra takibi işlemi hakkında icra takibi yapılması istenen miktar, istinaflar hakkında istinaf edilen dava konusunun miktarı ve değeridir (Hukuk Muhakemeleri Usûlü Tüzüğü Ek B Kısım I No 33). Eğer taraflar aralarında herhangi bir sözleşme yapmamışlarsa ve taraflar sulh olmuşlarsa tarafların sorumlu tutulacağı meblağ sulh sonucu oluşan değere göre mi dava konusunun değerine göre mi belirlenecektir? Bu konuda hukukumuzdaki tek düzenleme dava duruşma safhasına geldiğinde taraflar uzlaşırsa mahkemenin duruşma için öngörülen ücretlere izin verebileceği yönündedir (Hukuk Muhakemeleri Usûlü Tüzüğü Ek B Kısım I No 28). Bu düzenlemeden anlaşılacak sonuç ise avukatlık ücretinin hesaplanmasında dava konusunun değeri dikkate alınacak, ayrıca yargıç duruşma yapılmıyorsa yapılsa idi oluşacak masrafların da avukatlık ücreti olarak hesaplanmasına karar verebilecektir. Kanaatimizce avukatlık ücretinin hesaplanmasında taraflar aralarında özel bir avukatlık ücret sözleşmesi yapmamışsa Hukuk Muhakemeleri Usûlü Tüzüğü Ek B Kısım I kapsamında ücretin hesaplanmasında sulh sonucu esas alınan değer dikkate alınmalıdır. Bu yorum , Hukuk Muhakemeleri Usûlü Tüzüğü Ek B Kısım I No 36’da yer alan kuralı da destekler nitelikte olacaktır; zira ilgili kurala göre tüm davalarda hüküm sonrası belirlenecek avukatlık ücretleri hükmolunan miktarı aşamaz. Aslında taraflar sulh ile aralarındaki gerçek haklarını tespit etmiş olacaklarından, dava da bu sayede amacını ulaşacağından avukatlık ücretinin de bu değere göre belirlenmesi doğru olacaktır³⁷. Bu konuda hukukumuzda takdir yetkisi yargıca aittir (Hukuk Muhakemeleri Usûlü Tüzüğü Emir 15 Nizam 1).

D. Avukatın Kendi Davasını Yürütmesi Halinde Avukatlık Ücreti

³⁷ Hasan Sözmener, *Medeni Usûl II* (1. Baskı Lefkoşa 2011) 917. Türk hukukunda aynı yönde bkz. Aydın (n 1) 87.

Avukatın kendi davasını yürütmesi halinde yargılama masrafı olmayan avukatlık ücreti konusunda tartışılacak bir husus bulunmamaktadır; zira avukatın kendi kendisi ile özel bir sözleşme yapıp, kendine bir ücret ödemesi gibi bir durum söz konusu olamaz.

Yargılama masrafı olan avukatlık ücretine avukatın kendi davasını yürütmesi halinde hak kazanıp kazanmayacağı hususunda, önce yargılama masrafı olan avukat ücretinin taraflara mı vekile mi ait bir ücret olduğunun tespit edilmesinde fayda vardır. Kuzey Kıbrıs hukukunda yargılama masraflarının taraflara mı yoksa vekile mi ait olduğu konusunda açık bir düzenleme bulunmamaktadır. Ancak Hukuk Muhakemeleri Usûlü Tüzüğü'nde masraflara ilişkin tüm düzenlemelerde taraflar terimi kullanılması nedeniyle adeta bu ücretin taraflara ödeneceği sonucuna ulaşılabilecektir³⁸. Örneğin Hukuk Muhakemeleri Usûlü Tüzüğü'nün dava yöntemini düzenleyen Emir 1 (B)'de taraflardan birinin bu emrin üçüncü ve dördüncü nizamı uyarınca yargıç tarafından verilen emre uyararak mahkeme veznesine yatırdığı paranın yargılamadaki diğer tarafa ödenecek herhangi bir miktar veya dava masrafları için güvence oluşturduğu açıkça ifade edilmiştir. *'Yargılamadaki diğer tarafa ödenecek'* ibaresinden hareketle ile tüzükten dava masraflarının taraflara ait olduğu söylenebilecektir. Yine tüzüğün 10. Emrinin 10. Nizamında yargıcın taraflardan birine veya birden fazlasına diğerinin veya diğerlerinin dava masraflarını ödemesini emredebileceği ibaresi yer almaktadır. Ayrıca 59. Emrin 19. Nizamından masraf listesi altında tespit edilecek miktarın davada haklı çıkan tarafın müvekkiline ödeyeceği miktarı aşamayacağı sonucuna ulaşılabilecektir³⁹. Tüm bu düzenlemelerden hareketle yargılama masraflarının taraflara ödenmesi gereken bir

³⁸ Yine mehzada yani İngiliz hukukunda da tüm yargılama masraflarına dair düzenlemelerde taraflar terimi kullanılmıştır (CPR 44.2(1)) (Zuckerman (n 7) 1321 vd.).

³⁹ Sözmener (n 31) 914. KKTC HMUT Emir 59 Nizam 19: *"Bir avukat, müvekkili tarafından kendine ödenmesi gereken avukat ücretleri konusunda müvekkili ile bir anlaşma yaparsa, sözkonusu anlaşma, müvekkilinden herhangi bir üçüncü şahsın istirdat etmeye hakkı olan veya herhangi bir üçüncü şahıs tarafından müvekkiline ödenmesi gereken herhangi bir masraf miktarını veya sözkonusu miktarın istirdatına ilişkin hak ve çareleri etkilemez, ve ilgili üçüncü şahıs, başka türlü bir anlaşma yapmadığı takdirde, istirdat etmeye hak kazandığı veya kendisinin müvekkile ödemesi gereken masraf miktarının bu nizamlar uyarınca tespitini isteyebilir; ancak avukatı ile herhangi bir anlaşma yapmış olan bir müvekkilin anlaşma konusu herhangi bir masrafın ödenmesini öngören herhangi bir emir uyarınca, herhangi başka bir kişiden, kendi avukatına sözkonusu anlaşma uyarınca ödenmesi gereken miktardan daha fazla bir miktar istirdat etmeye hakkı yoktur."*

masraf olduğu sonucuna varılabilecektir⁴⁰; zaten bu ücret yargılama masrafı olan bir ücret olup diğer yargılama masrafları gibi haklı çıkan tarafın bu ücrete hak kazanması gerekecektir⁴¹. Vekâlet ücreti, davada haksız çıkan tarafın, diğer tarafı vekil tutmak zorunda bırakmış olması nedeniyle yargılama gideri olarak sayılan bir ücrettir⁴². Zira yargılama giderlerinin, aleyhine hüküm verilen tarafa yükletilmesi ile, haksız ya da hukuka aykırı iş ya da işlemler nedeniyle maddi bir külfete katlanan şahsın adeta zararının giderilmesi hedeflenmektedir. Bu sayede haksız bir iş veya işlem nedeniyle dava açmak zorunda kalan ya da kendisine karşı haksız bir şekilde dava açılan kişinin yapmak zorunda kaldığı yani katlandığı masrafların söz konusu kişiye iadesi sağlanmaktadır. Bu durum hayatın olağan akışına, mantık kurallarına uygun, hakkaniyetin, Anayasa'yla ve uluslararası sözleşmelerle korunan mülkiyet hakkının ve hak arama özgürlüğü ilkelerinin bir gereğidir⁴³.

Bu sonuçtan hareketle avukatın kendi davasını yürütmesi ve davada haklı çıkması halinde yargılama masrafı olan avukatlık ücretine hak kazanamayacağı; zira bu halde vekille temsiliyetin söz konusu olmadığı sonucuna varılacaktır⁴⁴. Zaten Hukuk Muhakemeleri Usûlü Tüzüğü 51. Emirde avukatın kendi davasına bakmasına dair özel bir düzenlemeye yer verilmiştir. Buna göre bir senet, bir hesap veya miktarı para ile saptanabilen bir taleple ilgili bir davada, başka yargı işleminde avukatlık yapan avukatın bizzat davacı olduğuna veya mahkeme evrağında davacı olarak başka bir kişi gösterildiği halde gerçek davacının avukatın bizzat kendisi olduğuna, mahkeme veya mukayyidın kanaat getirdiği hallerde, ilgili avukat, tersine herhangi bir anlaşmanın var olmasına

⁴⁰ Türk hukukunda taraflar veya taraflardan herhangi biri davada kendisini bir vekil ile temsil ettirmişse ve davayı kazanmışsa, diğer yargılama giderleri ile birlikte vekalet ücretine de hak kazanacaktır. (21. HD, 11657/9948, 04.06.2012, Pekcanitez ve Atalay (n 2) 2395).

⁴¹ Pekcanitez ve Atalay (n 2) 2397.

⁴² Sözmener (n 31) 913, Baki Kuru, *Hukuk Muhakemeleri Usûlü C.V* (6. Baskı Demir Demir Yayıncılık 2001) 5383, Zekeriya Yılmaz, *Hukukta Yargılama Harç ve Giderleri İle Vekalet Ücreti* (1. Baskı Seçkin Yayıncılık 2000) 196, Mehmet Şimşek, 'Yargı Organlarınca Hükmedilen Vekalet Ücretinin Aidiyeti Sorunu' (2016) (6) Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi 535, 545.

⁴³ Aldemir (n 28) 70. Doktrinde aksi yönde bkz. Coşkun Türkmen, 'Vekalet Ücretinin Aidiyeti' (2009) 67 (2) Ankara Barosu Dergisi, 131.

⁴⁴ Türk hukukunda taraf davası veya işini vekil ile takip etmemişse vekalet ücretine hak kazanamayacaktır (Pekcanitez ve Atalay (n 2) 2395).

bakılmaksızın, yalnızca kendi cebinden yaptığı masraflara hak kazanacaktır (Hukuk Muhakemeleri Usûlü Tüzüğü Emir 51). İlgili bu dava veya yargı işlemlerinde, bir davacı, kendinin bir avukat olmasına rağmen (veya davacı başka bir kişi olduğu halde gerçek davacının bir avukat olduğuna mahkeme veya mukayyidin kanaat getirdiği hallerde) mahkemede böyle bir davacıya, tersine herhangi bir anlaşmanın var olmasına bakılmaksızın, yalnız kendi cebinden yaptığı masraflar verilecektir (Hukuk Muhakemeler Tüzüğü Emir 51). Yani bir avukatın davacı olması halinde lehine masraf hükmü verilirse sadece kendi cebinden yaptığı masraflara hak kazanacaktır. Bahsi geçen masraflar davanın açılmasında ve dava sürecinde ödenen harçlar, dava nedeniyle yapılan tebliğ ve posta giderleri, dosya ve sair evrak giderleri, ara emirleri için yapılan giderler, keşif, bilirkişi, tanık giderleri, resmi dairelerden alınan belgeler, gerekli telefon konuşması giderleri, damga pulları için ödenen bedeller ve yargılama sırasında ortaya çıkan diğer giderler olarak ifade edilebilir⁴⁵. Kuzey Kıbrıs hukukunda bu ücretler tüzükte avukatın cebinden çıkan masraflar olarak ifade edilmekte ve davanın başında ya da yargıç tarafından verilen sürede yatırılmaktadır (Hukuk Muhakemeleri Usûlü Tüzüğü, Emir 59 Nizam 15, 23, Emir 5).

Kanaatimizce avukat ile temsil edilmeyen taraflar yargılama masrafı olan avukatlık ücretine hak kazanamayacağından, avukatın kendi davasını yürütmesi halinde bu ücrete hak kazanamaması hakkaniyete uygundur. Yargılama masrafı olan avukatlık ücretine adeta vekili olmayan asıl, nasıl hak kazanmıyorsa avukat da kendi davasında bu hakka sahip olmayacaktır. Zira bu masraflar vekille temsil halinde hükmedilmesi gereken masraflar olup; vekalet ilişkisi yoksa böyle bir ücrete de hüküm verilemez.

E. Davada Tadilat Yapılması Halinde Avukatlık Ücreti

Davada tadilat yapmak isteyen bir taraf mahkemeden izin almak suretiyle davanın her aşamasında mahkemeye başvurabilecektir. Taraflar mahkemeden aldıkları izin sonrasında layiha veya açıklamalarında gerekli değişiklikleri yapabilir, dava veya savunmasını genişletip değiştirebilirler. Tüzük yargıcın adil sayılacak koşullarda böyle

⁴⁵ Sözmener (n 31) 916. Türk hukukunda masraflar harçlar ve vekalet ücreti dışında yapılan ve yargılama için zorunlu olan bir iş veya hizmetin gerektirdiği harcamalar olarak ifade edilmektedir. (Kuru (n 36) 5328, Pekcanitez ve Atalay (n 2) 2390).

bir değişikliğe izin verebileceğini, tarafların da aldıkları bu izinle uyuşmazlık konusu olan hususların kararlaştırılması amacıyla gerekli tüm değişiklikleri yapabileceğini açıkça düzenlemiştir (Hukuk Muhakemeleri Usûlü Tüzüğü Emir 25 Nizam 1)⁴⁶. Değişiklik yapılmasına izin veren bir mahkeme emri temin eden herhangi bir taraf, değişikliğin yapılması için söz konusu emirde belirtilen süre içinde veya böyle bir süre belirtilmemiş ise, emrin verildiği tarihten onbeş gün içinde, emirde öngörülen değişikliği yapmazsa ilgili emir kendiliğinden geçersiz olacaktır (Hukuk Muhakemeleri Usûlü Tüzüğü Emir 25 Nizam 2). Bir lâyiha veya açıklama değiştirildiğinde, ilgili belge değiştirilmiş şekliyle, değişiklik yapılmasına izin veren emrin bir sureti ile birlikte, değişikliğin yapılması için izin verilen sürede karşı tarafa verilir (Hukuk Muhakemeleri Usûlü Tüzüğü Emir 25 Nizam 4).

Yüksek mahkeme yargıcın davada tadilat yapılması için izin verip vermeme konusunda takdir hakkını kullanırken keyfi değil, âdil kararlar vermesi gerektiğini kararında açıkça vurgulamış ve usûl hukukunun amacının yargılamanın âdil olmasını sağlamak olduğunu ifade etmiştir. Davanın âdil bir sonuç ile sona ermesini sağlayacaksa yargıç davada tadilat yapılmasına yargılamanın herhangi aşamasında izin verebilecektir. Hatta dava sona erdikten sonra karara karşı istinafa başvurulmuşsa, adalete yardımcı olacak şekil ve koşullarda bu aşamada da tadilata izin verilebilir. Tadil taraflar arasındaki gerçek tartışma konularını ortaya çıkarmak için yapılmalıdır. Eğer taraflar arasındaki gerçek ihtilâf konuları mahkeme önüne gelmezse veya gelmeleri engellenirse yargılamanın âdil olmasından söz edilemez. Özellikle teknik konular veya usûl konularını karara bağlayarak davanın özüne ilişkin gerekçeli bir karar vermeden davayı

⁴⁶ Sözmener (n 31) 505. Türk hukukunda dilekçelerin verilmesinden sonra taraflar iddia ve savunmalarını kural olarak genişletip değiştiremezler. İddia ve savunmanın genişletilmesi ve değiştirilmesi karşı tarafın açık rızası veya ıslah ile mümkündür (İddia ve savunmanın genişletilmesi ve değiştirilmesi yasağı hakkında bkz. Saim, Üstündağ, *İddia ve Müdafanın Değiştirilmesi Yasağı* (1. Baskı İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları 1967), Cemil Kaya ve Recep Akcan, 'Medeni ve İdari Yargıda İddia ve Savunmanın Genişletilmesi ve Değiştirilmesi Yasağı' (2009) LXVII (1-2) İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, 123, 142, Hakan Pekcanitez, *Pekcanitez Usûl Medeni Usûl Hukuku* (15. Baskı Cilt II, On İki Levha Yayıncılık 2017) 1249. Islah yoluna başvurabilmek için karşı tarafın rızası veya hakimnin izni gerekmez. Islah ile gerekli giderler ödenmek koşuluyla yasada belirtilen süre içerisinde usulene uygun olarak taraf usule ilişkin yaptığı işlemleri tamamen veya kısmen düzeltebilir (Islah kurumu hakkında detaylı bilgi için bkz. Ejder, Yılmaz, *Islah* (5. Baskı Yetkin Yayıncılık 2021). Ayrıca bkz. Hakan Pekcanitez, 'İslaha İlişkin Bazı Yargıtay Kararlarının Değerlendirilmesi', *Makaleler Cilt I* (1. Baskı On İki Levha Yayıncılık 2016) 267, Pekcanitez ve Özekes (n 40) 1485 vd).

sonuçlandırmanın büyük sakıncaları vardır. Ancak tâdil müracaatıyla taraflar arasında gerçek ihtilâf konusu olmayan bazı hususlar davaya eklenmek isteniyorsa örneğin davayla ilgili olmayan bazı iddialarla davanın uzatılması hedefleniyorsa yargıç bu talebi reddetmelidir. Avukatlara hoşgörülü olmama gerekçesi ile tadil istidasını reddetme şeklinde bir görüşe Emir 25'in yorumuyla ulaşmak mümkün değildir. Yüksek mahkeme tadilata sebep olan hatanın davalının kendi hatası olsa bile gerçek ihtilâf konusunu ortaya çıkaracaksa davada tadilat yapılmasına izin verilmesi gerektiğini açıkça ifade etmiştir. Yüksek mahkeme bu iznin verilmesi için tadilatın karşı tarafa telafisi imkânsız zarar vermemesi gerektiğini ve tadilat nedeniyle boşa giden masrafların ödenmesi koşuluyla tadile izin verilmesinin uygun olacağını ifade etmiştir⁴⁷.

Davada tadilat yapılması sebebiyle ortaya çıkan masraflar yüksek mahkemenin ifadesi ile karşı tarafın boşa harcanmış emeği ve masrafının tadilatı isteyen tarafca ödenmesinin emredilmesi gerekmektedir⁴⁸. Ayrıca taraflar ilk iddia nedeniyle bazı delilleri elde etme olanaklarını yitirmişlerse şahadetin değerlendirilmesinde bu husus gözönünde tutulmalıdır.

Tadilat masraflarının ödenmesi için verilecek olan emir bu tadilata bağlı olarak başka evraklarda yapılacak olan düzeltmeleri de kapsamaktadır. Ancak taraflar tadilatı gerektiren hususların kendilerinin kusuru olmayan bir sebeple daha önce layihalarda yer verilemediğini ispat ederek masraf emri konusunda farklı bir karar verilmesini isteyebilirler. Kanaatimizce eğer tadilat talebi davanın akışını etkileyecek kadar geç bir sürede yapılmışsa, duruşmanın ileri safhalarında ise veya davada köklü bir değişikliğe sebep olacaksa, karşı tarafa hâlel getirecekse mahkeme tadilat emrini yüksek bir yargılama masrafına hükmetmek suretiyle vermelidir. Örneğin; Beoco Ltd v Alfa Laval Co Ltd (1995) QB 137 davasında mahkeme davacı tarafın davalı tarafının tadilat

⁴⁷ Gime Yargıtay Hukuk 64/96, D. 10/97, Dava No: 1137/94, 8 Ekim 1997. Türk hukukunda ıslah eden taraf, ıslah sebebiyle geçersiz hâle gelen işlemler için yapılan yargılama giderleri ile karşı tarafın uğradığı ve uğrayabileceği zararları karşılamak üzere hâkimin takdir edeceği teminatı, bir hafta içinde, mahkeme veznesine yatırmak zorunda olup, bu parayı yatırmaması halinde ıslah yapılmamış sayılmaktadır. (HMK m. 178/1).

⁴⁸ Davada verilen ifadelerin değiştirilip düzeltilmesi nedeniyle ortaya çıkacak masraflardan, davaya bakan yargıç aksini belirtmediği takdirde değişiklikleri yapan tarafca karşılanmalıdır. (PD 19A).

yapmasına kadar oluşan tüm masrafları ödemesi ve ardından davalının masraflarının %85'inin ödenmesi şartıyla tadilat yapma izni vermiştir⁴⁹.

F. Mukabil Dava Açılması Halinde Avukatlık Ücreti

Davalı aynı mahkemede kendi hakkının da hüküm altına alınmasını isterse davacıya karşı olan talebini müdafaa takriri ile birlikte sunacağı mukabil dava takriri ile birlikte isteyebilecektir (Hukuk Muhakemeleri Usûlü Tüzüğü Emir 21 Nizam 15)⁵⁰. Mukabil dava açılması halinde davacı talebi konusunda haklı bulunur, davalı da karşı davasında başarılı olursa mahkeme taraflardan birini talep masrafları, diğer tarafı da iddia masraflarına mahkum eder. Bu masraflar taraflar arasında takas edilebilir. Her halukarda mahkemenin takdir yetkisi saklıdır (HMUT Emir 59; CPR, r. 44.12)⁵¹.

Medway Oil and Storage Co Ltd v Continental Contractors Ltd (1929) AC 88 davasında, House of Lords kararında talep masraflarını bir tarafın, karşı iddia masraflarını diğer tarafın lehine olarak hüküm vermiştir⁵².

SONUÇ

Kuzey Kıbrıs hukukunda avukatlık ücreti yargılama masrafı olan ve yargılama masrafı dışında ödenmesi gereken ücretlerdir. Yargılama masrafı olan avukatlık ücreti 'cost follow event' prensibi uyarınca davada haksız çıkan tarafça ödenen ücrettir. Mahkeme veya yargıç herhangi bir meselede taraflardan herhangi birine masraf ödenmesi hususunda karar vermeyi uygun gördüğünde vereceği emir ile o tarafın masraflarının tespit edilmesine ve tespit edilen masrafların bir kısmının ödenmesine veya tespit edilmiş masraf yerine bir miktar para ödenmesine direktif verebileceği gibi ödenmesi emrolunan kısmın veya para miktarının kimin tarafından ve kime ödeneceğine dair direktif

⁴⁹ Sime (n 6) 514. Baf Yargıtay Hukuk, İstinaf No: 32/73, Dava No: 347/72, 17 Temmuz 1973.

⁵⁰ Sözmener (n 17) 404.

⁵¹ Davalı aynı mahkemede ve aynı dosyada kendi hakkını güvence altına almak için davacıya dava açarsa buna karşı dava denmektedir (Pekcanitez, Pekcanitez Usûl (n 40) 1228). Türk hukukunda karşı davanın bağımsız bir dava olması sebebiyle mahkeme, hem asıl hem karşı dava için ayrı ayrı yargılama giderleri ile vekâlet ücretine hükmedecektir (Kuru (n 28) 3962 vd., Pekcanitez (n 40) 1234).

⁵² Sime (n 6) 510. Ayrıca bkz. English v Emery Reimbold and Strick Ltd 2002 1 WLR 2409.

verebilecektir (HMUT Emir 59 Nizam 6). Yargıç masraf tespiti direktifi verip, masrafı tespit etmemişse masraf tespiti yapmakla görevli mukayyit tarafından hukuk davalarında avukatlık ücretini düzenleyen Hukuk Muhakemeleri Usûlü Tüzüğü Ek B Kısım I' masraf tespiti yapılacaktır. Yargılama masrafı dışında avukatlık ücreti avukatı yetkilendiren müvekkil tarafından ödenen ücret olup, bu ücretin miktarı taraflarca serbestçe kararlaştırılabilir (Advocates Rules m. 8, 10,12, Avukatlar (İcrai- Meslek ve Etiket) Tüzüğü m. 21) Ancak yargıç ücretler konusunda tarafların yaptığı anlaşmaya müdahalede bulunma yetkisine sahiptir (Advocates Rules m. 8, 10,12).

Davanın açılmasından sonra davaya yeni bir avukat dahil edilirse bu avukatın yargılama masrafı olmayan avukatlık ücreti, avukat ile müvekkil arasındaki iç ilişki kapsamında belirlenebilecektir (Advocates Rules m. 8,10,12). Avukatlık ücretini belirleyen avukat davanın tüm özelliklerini de dikkate almak suretiyle Avukatlık Meslek İç Tüzüğü'nde yer alan kriterler (m. 21) ışığında hareket ederek belirleme yapılacaktır.. Yargılama masrafı olan avukatlık ücreti ise yargıç tarafından özel olarak belirlenmemişse, Hukuk Muhakemeleri Usûlü Tüzüğü Ek B'de belirtilen ücret tarifesine göre tespit edilecektir. Ayrıca özel durumların varlığı halinde yargıç Hukuk Muhakemeleri Usûlü Tüzüğü Ek B'de belirtilen ücret tarifesinden daha yüksek bir ücret verilmesine de emir verebilecektir. (HMUT Emir 59 Nizam 6). Yargıç iki avukata da masraf ödenmesi emri verebilecektir. Ancak ikinci avukat için verilen masraf miktarının birinci avukat için verilenin üçte ikisinden fazla olmaması gerekmektedir (HMUT Emir 59 Nizam 6).

Eğer davalı veya davacı tarafta birden çok kişi bulunuyorsa ve her bir davalı veya davacı farklı bir avukat tarafından temsil ediliyorsa yargılama masrafı dışındaki avukatlık ücreti yine iç ilişki kapsamında vekil ile müvekkil tarafından özel olarak belirlenebilecektir (Advocates Rules m. 8,10,12). Yargılama masrafı olan avukatlık ücreti ise kural olarak Hukuk Muhakemeleri Usûlü Tüzüğü Ek B Kısım I'de belirtilen ücret tarifesine göre hesaplanacaktır. Hukuk Muhakemeleri Usûlü Tüzüğü Ek B Kısım I No 37'de birden fazla davalının bulunduğu davalarda her davalının ayrı avukat tutması halinde davalı avukatının ücretinin ve toplam avukat ücretlerinin davanın tüm özellikleri belirtilerek mahkeme tarafından belirleneceği açıkça ifade edilmiştir. Ancak hüküm sonrası izin verilecek avukat ücretlerinin hükmolunan miktarı aşmaması, ara istidallarda

dava konusunun değerinin aşmaması gerekmektedir (Hukuk Muhakemeleri Usûlü Tüzüğü Ek B Kısım I No 36). Kanaatimizce Hukuk Muhakemeleri Usûlü Tüzüğü Emir 14 Nizam 5’de yer alan ve davaların birleştirilmesi halinde dava masraflarına dair hüküm davanın taraflarının birden çok kişiden oluşması halinde de uygulanabilecektir. Zira davaların birleştirilmesi halinde de taraflar birden çok kişiden oluşacaktır. Sonuç itibariyle davanın tarafları birden çok kişiden olduğundan yargıç masraf emri verirken davacıların talepleri veya davalıların savunmaları arasında herhangi bir ihtilaf görülmemesi halinde sadece bir set muhakeme masrafına hükmetmelidir. Ayrıca kanaatimizce İngiliz hukukunda olduğu gibi eğer davacı birden çok kişiden oluşuyorsa ve birden çok avukatla temsil edilmişlerse ve davayı kazanmışlarsa, davacıların ayrı ayrı avukatlarla temsil edilmek için makul bir nedenleri yoksa farklı bir avukatla temsil edilmeyi talep eden kişi bu masraflardan da sorumlu olmalıdır.

Birden çok müvekkil için bir avukat yetkilendirilmişse yargıcın müdahale yetkisi saklı kalmak kaydıyla yargılama masrafı olmayan avukatlık ücreti vekil ile müvekkil arasındaki iç ilişkide belirlenebilecektir (Advocates Rules m. 8,10,12). Yargılama masrafı olan avukatlık ücreti konusunda ise yargıç gerekli emri verecektir. Burada yargıç tek bir avukatın birden çok kişiyi temsil etmesinin zorluğunu ve dava konusunun önemi ve niteliğini de dikkate alarak bir karar verecektir (Hukuk Muhakemeleri Usûlü Tüzüğü Emir 59 Nizam 6). Kanaatimizce yargıç Hukuk Muhakemeler Usûlü Tüzüğü Emir 59 Nizam 6’da yer alan takdir hakkı kapsamında Hukuk Muhakemeleri Usûlü Tüzüğü Ek B’de yer alan ücretten daha fazla bir ücrete hükmederek vekilin bir müvekkili temsil yerine birden çok müvekkili temsil etmek suretiyle ortaya koyduğu emeğin karşılığını hükme bağlamalıdır.

Davalar birleştirilmişse dava sonucunda davalı haksız çıksa bile davaların birleştirilmesinin gereksiz olduğu, birleştirme talep eden kişinin hukuki yararının olmadığı anlaşılırsa birleştirme nedeniyle ortaya çıkan masraflardan davalı sorumlu olmayacaktır. Her halükarda yargıcın takdir hakkı saklıdır (Hukuk Muhakemeleri Usûlü Tüzüğü Emir 9 Nizam 1).

Avukatın davadan çekilmesi halinde yargılama masrafı dışında olan avukat ücreti konusunda müvekkili ile anlaşamazsa, avukat, müvekkili ile aralarında yaptıkları ücret sözleşmesi gereği ilgili sözleşmede yer alan ücretin tamamını talep ederse ya da avukatın

talep ettiği ücret makul değilse bu ücretin değerlendirilmesi talep edilebilir (Advocates Rules m. 8, 10,12). Mahkeme ödenmesi öngörülen miktarın azaltılması için sebep gösterildiğine kanaat getirirse, sözkonusu anlaşmanın iptal edilmesine veya anlaşma uyarınca ödenecek para miktarının azaltılmasına emir vermeye ve bu gibi emrin yerine getirilmesi için gerekli ve uygun olan tüm direktifleri veya emir ile ilgili uygun gördüğü diğer direktifleri vermeye yetkilidir (Hukuk Muhakemeleri Usûlü Tüzüğü Emir 59 Nizam 26). Taraflar yargılama masrafı olan avukatlık ücreti konusunda anlaşamazlarsa masraf tespiti için yargı işleminin yapıldığı mahkeme mukayyidinde başvurmaları mümkündür (Hukuk Muhakemeleri Usûlü Tüzüğü Emir 59 Nizam 22). Masraf tespiti yapan memurun avukatın davadan çekilmesi sebepleri kapsamında bir değerlendirme yapması gerekmektedir. Avukatın bir davadan çekilmesi yargıcın iznine bağlı olduğundan ve haklı sebeplerin varlığı halinde bu iznin verilmesi gündeme geldiğinden mukayyit bu hususları da değerlendirerek bir tespit yapmalıdır (Hukuk Muhakemeleri Usûlü Tüzüğü Emir 59 Nizam 17). Masraf tespiti yapan memurun bu tespitine itiraz etmek mümkündür. İtiraz edilmiş olan herhangi bir masraf kalemi hususunda masraf tespit işlemini yapan memurun verdiği belgeyi tatminkâr bulmayan herhangi bir taraf, belgenin verildiği tarihten itibaren yedi gün içinde ilgili masraf kalemi veya ilgili masraf kaleminin bir kısmı hakkındaki masraf tespitinin tekrar gözden geçirilmesi için başvuruda bulunabilme hakkına sahiptir (Hukuk Muhakemeleri Usûlü Tüzüğü Emir 59 Nizam 17).

Avukat azledilmişse avukat azil sebebinin gerçekleşmesinde kötüniyetli değilse ve azle neden olan davranış müvekkile zarar vermemişse yargılama masrafı dışında avukatlık ücreti hususunda azil anına kadar avukat tarafından verilen emek karşılığı avukata ödenecek miktar konusunda taraflar anlaşabilirler. Eğer bu konuda bir anlaşma sağlayamazlarsa mahkemeden ücretin belirlenmesi konusunda emir verilmesini talep edebilirler (Advocates Rules m. 8, 10,12). Yine eğer avukat dava öncesinde aralarında yaptıkları sözleşme uyarınca avukatlık ücretinin tamamını almışsa ve müvekkil o ana kadar yapılan işlemler için bu ücretin yüksek olduğunu ileri sürüyorsa ücretin değerlendirilmesini talep edebilir (Advocates Rules m. 8, 10,12). Taraflar yargılama masrafı olan avukatlık ücreti konusunda anlaşamazlarsa masraf tespiti için yargı işleminin yapıldığı mahkeme mukayyidinde başvurmaları mümkündür (Hukuk Muhakemeleri Usûlü Tüzüğü Emir 59 Nizam 22). Masraf tespit işlemi yapan memur azledilme sebebi

kapsamında bir değerlendirme yapmalı, azil haklı bir sebebe dayanıyorsa avukatlık ücreti konusunda makul bir indirim yapılmalıdır (Hukuk Muhakemeleri Usûlü Tüzüğü Emir 59 Nizam 17). Her halûkarda masraf tespit işlemine karşı tarafların itiraz etme hakkı saklıdır (Hukuk Muhakemeleri Usûlü Tüzüğü Emir 59 Nizam 18).

Kanaatimizce avukatın davadan çekilmesi veya avukatın azledilmesi avukatın kusurundan kaynaklanmadığı sürece avukat yargılama masrafı olmayan avukat ücretinin tamamına hak kazanmalı, yargılama masrafı olan avukatlık ücreti ise avukatın çekilmesi veya azli anına kadar yapılan işlemler dikkate alınarak belirlenmelidir. Her halûkarda avukatın avukatlık ücretini aşan zararı söz konusuysa avukat tazminata hak kazanmalıdır. Azlin sebebi avukatın kusuru veya ihmali ise kanaatimizce avukatlık ücretine hüküm verilmemelidir.

Herhangi bir davalı, aleyhine getirilen davanın tümüyle geri çekilmesi halinde ise, geri çekilen kısmın gerektirdiği masraflar için mahkemeden hüküm alınabilir (Hukuk Muhakemeleri Usûlü Tüzüğü Emir 15 Nizam 3). Yargılama masrafı olan avukatlık ücreti konusunda yargıcın davanın kabul ile son bulması sebebi ile kabulün davanın hangi aşamasında olduğunu dikkate alarak bir değerlendirme yapması doğru olacaktır. Kanaatimizce yargıç davayı kabul ederek, adaletin gerçekleşmesine ve yargılamanın makul sürede bitirilmesine yardımcı olan tarafın bu davranışını ödüllendirerek dava masrafları ve bu kapsamda dava masrafı olan avukatlık ücreti konusunda gerekli takdir yetkisini bu taraf lehine kullanmalıdır.

Hukukumuzda davanın sulh ile sonuçlanması halinde avukat, yargılama masrafı dışında olan avukatlık ücretini tam olarak müvekkilinden alacaktır. Her müvekkil kendi avukatı ile iç ilişkisinde yer alan sözleşme uyarınca kendi avukat masrafını kendisi ödeyecektir. Davanın sulh ile sonuçlanması bu sonucu değiştirmeyecektir. Ancak yargılama masrafı olan avukatlık ücreti hususunda taraflar ücret sözleşmesi yapmışlar ve dava sulh ile sonuçlanmışsa avukatlık ücreti hususunda hakim karar verecektir. Yargıç kararında yargılama masrafı olan avukatlık ücreti konusunda da hükme yer verebilir. Yargıç böyle bir belirleme yapmamış sadece masraf ödenmesi konusunda emir vermişse Hukuk Muhakemeleri Usûlü Tüzüğü Ek B Kısım I' de yer alan tarifeye göre masraf tespiti yapılacaktır. Kanaatimizce dava sulh ile sona ermişse yargılama masrafı olan avukatlık

ücretinden tarafların müteselsilen sorumlu olacağı yönünde yargıç tarafından bir karar verilmesi bu hususun ileride anlaşmazlık konusu olması olasılığını azalacaktır.

Avukatın kendi davasını yürütmesi halinde lehine masraf hükmü verilirse sadece kendi cebinden yaptığı masraflara (resmi dairelerden alınan belgeler, pul giderler vb.) hak kazanacaktır (Hukuk Muhakemeleri Usûlü Tüzüğü Emir 51). Kanaatimizce avukat ile temsil edilmeyen taraflar yargılama masrafı olan avukatlık ücretine hak kazanamayacağından, avukatın kendi davasını yürütmesi halinde bu ücrete hak kazanamaması hakkaniyete uygundur; yargılama masrafı olan avukatlık ücretine adeta vekili olmayan asıl, nasıl hak kazanmıyorsa avukat da kendi davasında bu hakka sahip olmayacaktır. Zira bu masraflar vekille temsil halinde hükmedilmesi gereken masraflar olup; vekalet ilişkisi yoksa böyle bir ücrete de hüküm verilemez.

Davada tadilat yapılması sebebiyle ortaya çıkan masraflar yüksek mahkemenin ifadesi ile karşı tarafın boşa harcanmış emeği ve masrafının davanın diğer tarafının zarar görmemesi için tadilatı isteyen tarafca ödenmesinin emredilmesi gerekmektedir. Kanaatimizce eğer tadilat talebi davanın akışını etkileyecek kadar geç bir sürede yapılmışsa, duruşmanın ileri safhalarında ise veya davada köklü bir değişikliğe sebep olacaksa, karşı tarafa hanel getirecekse mahkeme tadilat emrini yüksek bir yargılama masrafına hükmetmek suretiyle vermelidir.

Mukabil dava açılması halinde davacı talebi konusunda haklı bulunur, davalı da karşı davasında başarılı olursa mahkeme taraflardan birini talep masrafları, diğer tarafı da iddia masraflarına mahkum eder. Bu masraflar taraflar arasında takas edilebilir. Her halukarda mahkemenin takdir yetkisi saklıdır (HMUT Emir 59).

KAYNAKÇA

Aydın M, *Avukatlık Ücreti* (Genişletilmiş 5. Baskı Seçkin Yayıncılık 2010) 50.

Albayrak H, 'Avukatlık Kanunun'daki Avukatlık Ücretine İlişkin Düzenlemelerin Arabuluculuk Üzerindeki Etkileri Ve Avukatlık Kanun Tasarısı'nın Bu Açıdan Değerlendirilmesi' (2018) 6 (12) Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi 171.

Aldemir H, *Hukuk Davalarında Yargılama Giderleri* (5. Baskı Adalet Yayınları 2019) 70.

- Beydola A, ‘Kuzey Kıbrıs Medeni Usûl Hukukunda Avukatlık Ücreti’ (2017) 5 (10) Antalya Bilim Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 67, 68.
- Beydola A, *Kuzey Kıbrıs Hukukunda Kanun Yolu Olarak İstinaf* (1. Baskı On İki Levha Yayınevi 2019) 80.
- Bilge N ve Önen E, *Medeni Yargılama Hukuku Dersleri* (1. Baskı Sevinç Matbaası 1978) 355.
- Ermenek İ, *Medeni Usûl Hukukunda Davayı Kabul* (1. Baskı Adalet Yayınevi 2009) 122.
- Gökyayla E, *Avukatlık Sözleşmesinin Avukatın Azli ve İstifasıyla Sona Ermesi* (1. Baskı Yetkin Yayıncılık 2007) 92 vd.
- Güner S, *Avukatlık Sözleşmesi ve Ücreti* (5. Baskı Yetkin Yayıncılık 2014) 147.
- Kaya C ve Akcan R, “Medeni ve İdari Yargıda İddia ve Savunmanın Genişletilmesi ve Değiştirilmesi Yasağı” (2009) LXVII (1-2) İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, 123, 142.
- Kodakoğlu M, *Medeni Usûl Hukukunda Asli Müdahale* (1. Baskı Legem Yayıncılık 2018) 1.
- Kuru B, *Hukuk Muhakemeleri Usûlü C.III* (6. Baskı Demir Demir Yayıncılık 2001) 3371.
- Kuru B, *Hukuk Muhakemeleri Usûlü Cilt IV* (6. Baskı Demir Demir Yayıncılık 2001) 3706.
- Kuru B, *Hukuk Muhakemeleri Usûlü C.V* (6. Baskı Demir Demir Yayıncılık 2001) 5383.
- Müderrişoğlu F, *Avukatlıkta Vekalet ve Ücret Sözleşmesi* (1. Baskı Ayyıldız Matbaası 1974) 297.
- O’hare J ve Browne K, *Civil Litigation* (20. Baskı Sweet&Maxwell 2021) 461.
- Özekes M, *Medeni Usul Hukukunda Asli Müdahale* (1. Baskı Alfa Basım Yayım Dağıtım 1995).
- Papakçı H, *6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu Uyarınca Yargılama Gideri Olan Vekalet Ücreti* (4. Baskı Adalet Yayıncılık 2016) 5.
- Pekcanitez H ve Atalay O, *Pekcanitez Usûl Medeni Usûl Hukuku Cilt III* (15. Baskı On İki Levha Yayıncılık 2017) 2403.

- Pekcanitez H ve Atalı M, *Pekcanitez Usûl Medeni Usûl Hukuku Cilt I* (15. Baskı On İki Levha Yayıncılık 2017) 715.
- Pekcanitez H, *Medeni Usûl Hukukunda Fer'i Müdahale* (1. Baskı Ankara Üniversitesi Basım Evi 1992) 161.
- Pekcanitez H, 'Islaha İlişkin Bazı Yargıtay Kararlarının Değerlendirilmesi', *Makaleler Cilt I* (1. Baskı On İki Levha Yayıncılık 2016) 267.
- Sime S, *A Practical Approach to Civil Procedure* (24. Baskı Oxford University Press, 2021) 505.
- Sözmener H, *Medeni Usûl I* (1. Baskı Lefkoşa 2011) 217.
- Sözmener H, *Medeni Usûl II* (1. Baskı Lefkoşa 2011) 917.
- Sungurtekin Özkan M, *Avukatlık Mesleği* (4. Baskı Legal Yayıncılık 2013) 234.
- Şimşek M, 'Yargı Organlarınca Hükmedilen Vekalet Ücretinin Aidiyeti Sorunu' (2016) (6) *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi* 535, 545.
- Türkmen C, 'Vekalet Ücretinin Aidiyeti' (2009) 67 (2) *Ankara Barosu Dergisi* 131.
- Ulukapı Ö, *Medeni Usûl Hukukunda Dava Arkadaşlığı* (1. Baskı Mimoza Basım, Yayım ve Dağıtım 1991) 232.
- Umar B, *Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi* (2. Baskı Yetkin Yayıncılık 2014) 913.
- Uyar T, '1136 Sayılı Yeni Avukatlık Kanunu'nun Karşısında Avukatlık Ücreti', (1971) (5-6), *İBD* 430, 431.
- Üstündağ S, *Medeni Yargılama Hukuku Dersleri C. I-II* (7. Baskı Seçkin Yayıncılık 2000) 576.
- Üstündağ S, *İddia ve Müdafanın Değiştirilmesi Yasağı* (1. Baskı İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları 1967) 1.
- Yılmaz Z, *Hukukta Yargılama Harç ve Giderleri İle Vekalet Ücreti* (1. Baskı Seçkin Yayıncılık 2000) 196.
- Yılmaz E, *Islah* (5. Baskı Yetkin Yayınları 2021) 1.

Zuckerman A, *Principles of Practice* (4. Baskı Sweet&Maxwell 2021) 1311.